

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor
pe 1/2 an 2.50
pe 1/4 an 1.25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3.50

TARA NOASTRA

Redacția
și
administrația

SIBIU
NAGYSZEBEN

Revistă politică-culturală

Apare săptămânal, sub conducerea unui comitet.

Pe drum nou.

Neamul nostru în această țară trăiește astăzi zile grele.

Loviturile ce-am primit încep a dura. Pas de pas se cucerește pe rând toate acele redute în cari a străjuit ani îndelungați puterea noastră. Îndărătnicia rezistenței a început să ne slăbească. Pur-tăm o luptă inegală, suferim înfrângeri continue și toate îndemnulile noastre de viață sunt strivite.

Această frământare chinută lasă urme în suflete. Se simte un val de descurajare care întunecă credințele în ziua de mâne. Deprinși să îngropăm în fiecare zi, noi ajungem stăpâniți de această atmosferă de jale și ne împrietenim tot mai mult cu rostul de judecată dureroasă a biruiților.

Se deslușește tot mai mult acest semn al vremii.

Vedem cărturărimea noastră cum își supune treptat sufletul împrejurărilor schimbate, cum din această târguire îndelungă cu soarta se ivesc îndemnuri bolnăvicioase, alergări pripite după căpătuială, porniri de egoism îngust și sterp. Zi de zi răsar tot mai mulți oameni fără culoare, cari din tăcere își fac o normă de viață și predică înțelepciunea capului plecat. Vedem tineri cu carte, hămesiți de setea banului, vânători de treboare. Se fac târguri urite, legăminte rușinoase. Ori-ce lovitură îndreptată împotriva neamului întreg nu mai are darul de a surprinde, de a înfierbântă, de a aduce în mișcare toate fibrele unei mândrii rănite. Se aud numai murmurări domoale, înăbușite cu graba. Trăim într-o vreme în care ne împăcăm ușor și cerem tot mai puțin. Puterea noastră de viață ajunge la o matcă tot mai îngustă. Și ca o supremă ironie a acestor zile fără noroc, ni se ivesc tot mai mulți negustorași mititei, abili «făcători de pace», — suflete pipernicite de tarabă, cari nu s'au pătruns nici când de fiorul măreț al războiului. Tot mai multe colțuri de gazete cuceresc acești oameni mici și cuvântul lor care până bine de curând ne alungă sângele în obraz și ne încheștă pumnii, — astăzi abia trezește muștrări cu răsunete cari se risipesc.

Ce să mai spunem despre țărani noștri? Ei bieții își tânjesc traiul amarit de pe o zi pe alta. Se sūpun răbdurii rânduielilor apucate din bătrâni: duc plugul de coarne, țin posturi și dau sărindare, plătesc dările, ascultă cuvântări de tot felul și merg la vot când îi îndeamnă domnii dela oraș. Dar întreagă viața lor se petrece într-o nesfârșită nedumerire. În toată tragedia asta mare de strivire îndelungă, ei rămân cu ochii închiși. Trăiesc și se trudesă și mor, primind toate loviturile ca venind de unde-va de sus, din ursita unei zodii rele. Nimeni nu se îngrijește de ei, nimeni nu-i lămurește, nimeni nu-i îndeamnă. De atâtea-ori

li s'au spus vorbe frumoase, făgăduințe cu jurăminte grele, încât cuvintele încep a-și toci rostul înaintea acestor păgubași pățiți... Când începe să le mijească înaintea ochilor îi auzi spunând adevăruri de o dumerire amară cari nu cuprind nici decum laude pentru «domnii noștri».

În aceste zile de lăncezeală, când aproape toate așezămintele ni se istovesc sub porunca legilor nouă, singura armă de apărare și îndrumare ne mai rămâne cuvântul scris.

Îndatoririle presei noastre sunt mai multe azi. Tot ce au săvârșit până deunăzi școalele a căror poreclă se spoiește astăzi prin toate satele noastre, va avea să îplinească gazeta care ajunge în mâna țaranului. Toate îndemnulile nesănătoase ale unei culturi străine, cari cuprind ca o pecingine sufletele cărturarilor vor trebui înfrânte de învierea caldă a unei educații care își găsește temeiul în cultura noastră națională. Alături de aceste presa zilelor noastre e singurul mijloc de propagare și de control într-o societate care în urma unor stări de viață cu totul excepționale — ne înfățișează o mulțime de porniri condamnabile.

Vremea noastră e o vreme de luptă. Aceste zile nu au ciasuri menite pentru truda migăloasă a sporurilor încete. Noi nu trăim astăzi viața orânduită a vremilor de pace, când munca se desfășură în matca trainică, hotărâtă de pornirile firești ale sufletului. Azi sunt trebuințe de împlinit cari chiamă, cari tulbură ori-ce inimă simțitoare. În vreme de război dascălii se ridică dela masa lor de scris, poeții se despart de muză, pictorii își aruncă penelul și păstrând în suflet visul lor, ei se înșiruie alături de oșteni pe câmpul de bătaie. Astfel e vremea noastră. Ne cere tuturora o înfrățire de forțe, o strângere a rândurilor pentru apărarea unei averi comune. Sunt zile de jertfă zilele noastre. Numai aducând această jertfă mai putem nădăjdui că în viitor, mai curând ori mai târziu, va câștiga acest popor îndurerat cuvenita răsplată a unei munci de tihnă și răgaz...

Aceste gânduri au îndemnat un mănunchiu de oameni să lărgească cadrele acestei reviste, dorind ca pe viitor să-și spună cuvântul lor în toate lucrurile pe cari le socot de interes, atât pentru cărturărime, cât și pentru țărani noștri. Revista aceasta se va adresa deci tuturor păturilor noastre de cetitori, căutând a contribui după puteri la munca mare de întărire a vieții neamului nostru.

Va fi de aici înainte o revistă culturală, care va însemna și momentele de căpetenie din viața noastră politică, stăruind asupra lor potrivit înrăuirii ce o pot avea.

Programul politic al celor grupați în jurul acestei reviste nu se deosebește de principiile cari călăuzesc pe luptătorii cinstiți ai neamului nostru.

Nu facem nici o făgăduință, căci vrem să fim judecați după fapte împlinite.

Ca o lămurire putem adăuga, că această revistă nu va fi nici când în slujba unei tovarășii ci va urmări numai binele obștesc. Cea mai de căpetenie silință a noastră va fi a discuta cu îndrăzneală cinstită tot ce credem de interes pentru viața noastră publică și a privi faptele de sus și de jos cu toate îndrumările unui spirit critic care se va rosti răspicat.

Astăzi când temenelele devin tot mai adânci și «cuminții» ni se înmulțesc îngrijitor, par a însemna ceva și aceste însușiri.

Octavian Goga.

O surprindere. Să fim drepti. Nu ne putem suprima o pornire de respect și de-oare-care invidie față de promptitudinea serviciului de informație al ziarelor maghiare. Și cum să nu fim stăpâniți de asemeni porniri, când acești abili mănunchi ai condeiului au darul de a pătrunde și în cele mai ascunse taine ale vieții noastre politice? Ei se pot furișă, pot trage cu urechea și pot scoate la iveală până și acele chestiuni de cabinet ale clubului nostru parlamentar, pe cari-naivitatea noastră provincială nici nu le bănuia măcar. În adevăr e minunată orientarea noastră. Săptămâni întregi sau vânturat prin toate ziarele străine din țară cele mai gingașe chestiuni interne din sinul deputaților noștri. În fața acestor zvonuri însoțite de comentare foarte puțin măgulitoare, noi trebuia să ne mulțumim cu desmintiri laconice date pe repezeală, ori cu reproducerea interviurilor acordate gazetarilor ovrei de cătră unii din membrii clubului parlamentar. În sfârșit după o îndelungă așteptare penibilă, începem să primim lămuriri. „Tribuna” din Arad publică scrisoarea d-lui deputat Suci, prin care se clarifică oare-cum situația. „Lupta”, deși organ oficial al partidului, încă nu e în măsură de-a da lămuriri, decât reproducând unele declarații după ziarele maghiare. Păstrând până la sfârșit respectul față de confrății noștri maghiari pentru favorurile excepționale de cari se bucură și pentru abilitatea de a se introduce în culisele politice noastre, dăm din scrisoarea semnificativă a d-lui deputat Suci următoarele:

„Este însă adevărat, că încă la începutul lunei trecute am rugat clubul dietal naționalist să-mi conceadă a depune mandatul și să ia act despre ieșirea mea din club.

Convingere adânc înrădăcinată în sufletul meu m'a determinat la acest pas, și nu nemulțămire cu ținuta unuia ori altuia din club, precum fals susțin foile străine.

Eu adecă așa țin, că fără o organizare solidă și minuțioasă a întreg partidului și fără inaugurarea disciplinei de partid tot mai slabi o să ajungem a fi în fața atâtor apucături, toate mite să ne distrugă. Sinamăgiri mie nu-mi convin și răspundere pentru urmările produse de atari slăbiciuni nu voesc să port de dragul nimăru.

Am cerut, am pretins, ca lucrul cel mai de căpetenie și mai urgent al nostru să fie: organizarea temeinică a partidului și introducerea

Jn 467 81

disciplinei stricte de partid între șirele luptătorilor noștri.

După doi ani de așteptare zadarnică, am decis să recurg la ultimul remediu. În fața acelorora cărora în primul rând răspunzător li sunt, în fața adunării mari ținută în Borșineu la începutul lunii Noiembrie anul trecut, mandatul mi-am legat de condiția, că organizarea partidului în fine și fără întârzieri, intrupare să aște.

Nădăjduim că aceste cuvinte vor contribui ca în curând lumea noastră să fie pe deplin lămurită. Am dori ca surprinderile ce vor veni să fie cât mai puțin dureroase pentru noi.

Epocă de tranziție.

Așa s'ar putea numi epoca noastră. Sau epoca muncii nesigure, pregătitoare pentru vremuri apropiate, cu idealuri mai lămurite și cu oameni mai viguroși.

Ceeace se face acum este mai mult încercare, mai mult dorință. Pretenție multă, zgomot, mișcare, hărnicie și nici o unitate, nici un fir conducător. Forțe mijlocii destule și prea puține personalități, cari să se ridice deasupra nivelului modest, să subjuge pe ceilalți cu voința lor și să imprime astfel caracterul lor propriu întregii vieți publice. Așa este înfățișarea tuturor epocelor de tranziție.

Constatarea asta nu se face din vreun pesimism sau vre-o exagerare, nici cu gând urit de a supăra în amorul lor propriu pe atâția oameni buni și silitori, cari ani de-a rândul sau viața lor întreagă stau în serviciul neamului. Dar se scoate la iveală, pentru că nu e rău să se amintească, din când în când, tuturor celor-ce muncesc, tuturor celor-ce cu gândul sau cu vorba ne sfătuesc sau ne încurcă mai mult, că rostul lor e trecător și că, peste tot ce s'a muncit numai așa la suprafață, istoria va trece cât se poate de nepăsătoare. Căci dibuirile sau orbearile nu sunt istorie, pe cum fraseologia politicianului nu este încă idee și rima poetului nu e încă poezie.

Dar să precizăm.

În *politică* suntem în frământare continuă. În parlament, ca și acasă, războiul

cel vechiu e în curgere. Dar, cu toată prietenia pentru unii, cu toată venerația pentru alții, trebuie să mărturisim, că nu avem deloc vre-un motiv puternic de a pune un preț deosebit pe acest fel de războiu. După toate teoriile, însemnătatea unei lupte zace în biruință. La noi însă evenimentele mărunte ale zilei alternează cu anii de nesucces. Speranțele se aprind, licăresc în treacăt și dispar. Bolnavi, doritori de o rază caldă, tânjim pare-că de dorul unei clipe, în care să putem zice: iată o biruință! Și clipa aceasta, care să ne vestească începutul unei epoci noi, a epocii de fapte și de izbândă, întârzie mereu.

În viața *culturală* aceleași fenomene. Ne gândim în primul rând la școală și la biserică, la puținul lor avânt și la puțină lor rezistență. Ici vedem micile hărțuiri confesionale și inutilele eforturi clericale, cari sleiesc atâtea puteri și ne readuc vremuri de mult uitate cu preocupări medievale. Colo pe Arhierii noștri iubiți, de părându-se tot mai mult de rolul lumesc ce-l avea un Șaguna. Ici zărim o serie de dascăli, părinți ai generațiilor, timizi și neorientați. Colo punem mâna pe pulsul vieții din instituțiile noastre culturale și simțim că bate încet și cu frică. Nu învinuim pe nimeni: așa sunt oamenii în epoca de tranziție, necutezători și fără pasiuni puternice.

În cele *economice* desfășurarea de forțe e mai mare. Terenul e și mai real și e firesc să reclame mai multă atenție. Dar totuși rămâne întrebarea deschisă, dacă în această direcție progresul e un avantaj, dacă numărul cel mare de bănci înseamnă o îmbogățire a păturei de jos, sau numai un mijloc pentru nașterea și înmulțirea acelei burghezii, care ușor poate ajunge o sarcină strivitoare în spatele țaranului. Șirul cel lung de directori, contabili și membri în direcție ne pune adeseori pe gânduri și ne amintește adevărul, că băncile sunt arme cu două tăișuri: înalță și doboară. Politica financiară și economică ne poate ruina mai sigur ca ori-ce altă greșală și totuși, nu zărim printre tineri

ridicându-se capacități financiare, cari să adâncească aceste probleme ale viitorului.

Iată numai câte-va din semnele epocii de tranziție, cu multă mișcare, cu mulți conducători și harnice puteri mărunte, dar cu puțin relief. Constatarea asta s'ar putea extinde și asupra celor mai mici amănunte, asupra manifestărilor artistice și literare, unde acest spirit mărunț, această muncă fragmentară, această oscilare dela o direcție estetică la alta dau, cu puține excepții, nota situației.

În astfel de împrejurări rolul presei e mare. Ea trebuie să accelereze procesul de limpezire. Să taie căi nouă în locul celor convenționale. Să scoată la iveală energiile latente și să înlocuiască cu forțe tinere pe cei inutili, pe cei intruși și toată searbăda mijlocime. Datoria ei este să curețe, să regenereze și să dea poporului pe oamenii de mâne.

Il. Chendi.

O revocare. Consistorul din Caransebeș a publicat zilele trecute un circular în care revoacă ordinul dat nu de mult pentru ștergerea inscripțiilor românești de pe edificiile școlare. Circularul e următorul:

„Ordinațiunea noastră de dtto 12 Oct. a. c. n. 4233 școl. referitoare la inscripțiile de pe edificiile școlare a emanat pentru a scuti organele noastre bisericesti de pedepsele ce se pun în vedere în caz de neexecutare a §-lui 17 din art. de lege XXVII din anul 1907.

Intrând acum această chestiune într'un nou stadiu prin aceasta, până la ulterioare dispoziții, revocăm ordinațiunea noastră de dtto 12 Oct. a. c. nr. 4233.

Observăm totodată, că intru cât ar obveni cazuri că organele administrative ar înzista pentru înlăturarea inscripțiilor românești, organele noastre să raporteze imediat consistorului diecesan, iar acelea să ceară până la elucidarea acestei chestiuni abstarea dela executarea dispozițiilor, deoarece în lege nu se pretinde înlăturarea inscripțiilor românești.

Caransebeș, la 5/XII v.

Socotim de prisos ori-ce comentariu a acestor provocări și revocări.

FOILETON.

PORTRETE.

Pierdut.

Bătrânul clătină din cap dumirit. Toți dela masa cu bere își apropiară scaunul de dânsul. El sorbi tacticos din halbă, își mângăie cu palma barba îngrijită și zimbi ca totdeauna la început de poveste.

— Ala, deputatu, dela gazetă? Ți de vrea pace 'ntre hotare? Cum să nu-l știi? Li cunosc spița. Să vă spun. Voi nu erati pe lume pe atunci. Și clipind din gene, ca și când s'ar uită departe peste noi, începe cu temei:

Am fost cu tat-so la școală. Sunt peste cincizeci de ani de-atunci. Profesorul de matematici, un țir de poleac nemțit, părea că strănută când îl chema la tablă: *Also Hartbaci*. Și din colțul de câtră fereastră se ridica un băietan de șaptesprezece ani, cu părul mișos, cu cămașa lungă țărănească stropită de cerneală mierie, depănând pripit din picioarele cari se bălăbăneau în niște călțuni largi. Pare că-l văd. Săracu Ion Hartbaci. Eră de felul lui din Flămânzii de jos. Băiat de crânic. O ducea greu de tot. Noi cești din neam de popă li mai dam câte-un călcăi de colac. Eră

în gazdă la un cismar rânzos, care îl certă când ardea lumină multă. Greu de cap nu eră, da cam molău, o luă domol și de drăcii nu se ținea. Cartea o rumegă pe 'ndelete și-o spuneă ca la rășniță. Plescăia și inghiteă și nu se oprea până nu da gata. Profesorii țineau la el. Așa hămesit, cu ochi roșii de nehotină, aveă ceva jalnic de te indemnă să-i dai a bună. Cela de grecește, șontorogu, l-a luat la el din clasa a șaptea. Li mătură prin casă, ducea apă și grijă de Diana, o cătea infoată ca o iepuroaică. De-atunci l-a ajuns norocul. Să vezi ce chiot, când într'o dimineață iacă Hartbaci imbrăcat nemțește. Aveă o haină roasă, o redingotă rețezată de-a lui șontorogu. Și pantalonii lui vineții scoși în genunche și ghetete și tot. L-am ridicat în slavă și l-am purtat cu alai. *Herr profesor Titemi, titeti*... Șișaiam toți pe grecește. El sta ca un mucenic. Și când i-am dat drumul s'a dus incetinel, cosind în pantalonii largi spre bancă. A scos cartea și a început să-l macine pe Catilina. Așa a petrecut anii din urmă. Când am isprăvit gimnaziul, ne-am strâns la chef cu soții la Venteloai. A venit și el. L-am întrebat ce te faci Ioane? Spuneă așezat: La toamnă plec la Pesta, la universitate... mi-a găsit loc într'un seminar, pe de geaba... Mă inscriu la iurisprudență... Așa spuneam noi atunci cum ieșise vorbele la Blaj... L-a dat de rost șontorogu.

Ochii bătrânului străluceau de licărirea unei clipe. Își răzîmă cotul de masă, mutând halba cu dreapta...

— De-atunci nu l-am văzut ani întregi... Eu la Sibiu, apoi dascăl, la vre-o câți-va ani popă... Pe la Pesta ce să caut? Noi n'aveam umblete pe-acolo. La vre-o șapte ani i-am auzit de veste. L-am întâlnit pe Duțu, al de-a trecut apoi în țară când cu războiul. Așa glumet cum eră s'a pornit să-mi spuie: De Hartbaci vrei să știi?... Hartbaci s'a domnit. Are cias de aur. A isprăvit dreptul. S'a frecat și pe acolo cât de ziduri, cât de oameni și azi, mă rog, e la magistrat. Și scrie, să vezi dumneata — numeri, paragrafi pe unguște... Și să-l vezi... Înțolit și neted la ceafă... Nu știu ce-auzeam de-o ungușoaică... Am vorbit puțin împreună... Nu-mi plac somnoroșii ăștia... Așa cu Hartbaci, cu Ion... Adică ce Hartbaci. S'a dus Hartbaci. *Hartbaci*, mă rog — așa-i spun acolo pe unguște...

Și acum să vedeți cum vine mai departe povestea. Eu nu i-am mai auzit de nume. Anii s'au scurs unu, doi așa înainte... Eu m'am trudit la parohie cincisprezece ani. Am semănat, am arat, am ținut cuvântări, am fost de două-ori la temniță pentru niscai rânduri din gazetă... Și când mi-au trimis brău roșu și m'am uitat într'o zi în oglindă, m'am pomenit cărunț. Așa trece vremea la sat. Nu-i iei seama cum se duce. Când

Răsplata muncii. Dl ministru al instrucțiuni a binevoit să răsplătească cei douăzeci de ani de muncă ai iubitului nostru profesor de muzică I. Mureșianu din Blaj, — cu suspendare din post în caz că nu își câștigă diploma din țară. Așteptăm cu mare încordare lămuririle „Unirii“ din Blaj și dorim ca autorul frumoaselor balade să fie scăpat de supliciu ridicol al acestei adevărate răsplătiri ministeriale.

Vorbe. Anii trec înainte fără să implinească vre-una din multele făgăduințe ale guvernului actual. Suntem în al treilea an de când o ducem sub cărmuirea acestui guvern de tranziție. Chestiunile cele mai de importanță cum e cea a *votului universal*, cari făceau parte din programul declarat al partidului în majoritate, au fost puse la o parte ca niște arme cari și au împlinit chemarea și sunt potrivite pentru camera de vechituri sau pentru muzeu. Doar la zi de praznic le mai scot cu cunoscutul gest de gravitate al războinicilor nostri compatrioți, le învățesc cătră cele patru vânturi și apoi le pun ușor la odihnă. D-l ministru Andrássy rămâne în cadrele unor atribuții ereditare când la zile mari își ia vânt și aruncă câteva vorbe asupra votului universal. A spus-o și la începutul anului trecut. A spus-o în parlament, a răspuns-o în câteva toasturi. O mai spune odată la anul nou. Declară însă sus și tare că vrea să susțină nealterat *caracterul național* al statului ungar. Noi așteptăm, fie chiar și o mirozenie cum ne asigură d-l ministru că-i va fi fătul, — dar vrem să vedem proiectul! Dacă nu din alte motive, cel puțin de dragul unui argument nou pe seama lui Björnson.

Altul la rând. În câteva zile s'a făcut o schimbare importantă pentru relațiile politice ale Croației. Banul *Radoczay* care prin pășirea lui lipsită de tact a provocat nemulțămirea Croaților, este dat frumusețea la o parte, investit cu vre-o decorație și înlocuit cu baronul *Paul Rauch* care își va ocupa postul în zilele aceste. Noul ban atinge coarde mai pacinice și pare a inaugura o politică mai conciliantă. În orice caz sacrificarea lui *Radoczay* poate fi considerată ca o derută a regimului de teroare la care se dedase în timpul din urmă guvernul actual față de Croați.

m'am mutat la oraș, la scaunul de protopop, simțeam la schimbare de vreme câte-o săgetătură prin picioare... După multă socotință, într-o zi de vară, m'am urnit de-acasă, și-am plecat să mă tîmăduiesc la vre-o apă sărată. Asta mi l-a adus din nou în cale pe Hărtibaciu... Uite cum s'a făcut.

Uite cum: Intr'o seară de cuptor nimerese bătut de praf cu căruța poștei la Basna. Tovarășul de drum, o greblă de sas dela comitat, mă sfătuia și stăruia: Merem la Winkler, — eu știu bine... Așa am ajuns în gazdă la o ospătărie din deal. M'am așezat într'o odăiță din colț, unde mi-a deschis domnu Winkler. Dar n'am avut noroc. Alături de mine eră răzmiriță. Prin părere deslușiam o ceartă care se da pe ungurește. Un glas de femeie se sbătea ca o meliță pripită. Niște vorbe pufăite de om gras, răspundeau în aruncături repezi, curmate cu graba... Nu înțelegeam ce spun. Eu sunt din vremea nemților. N'am apucat vorba ungurească... Mă învățeam în pat și ascultam. Din când în când se amestecau niscai cuvinte lungi cam aduse pe nas: De papa — papa... Se vedeă a fi un băiat.. Abia târziu s'au potolit.

Intreb dimineața pe Winkler: ce e cu vecinii mei? Sasul își duce degetul la gură, se strîmbă glumeț și cu un surâs pe tot obrazul larg imi șopte la ureche: O ie, o ie! Din vorbele lui aleg, că vecinul meu e un domn bătrân,

Dela noi.

Omul vorbă.

Pe vremea împăratului August în așa măsură băntuiau frigurile de autor, că eră o primejdie pentru om să mai iasă pe uliți, să treacă prin forul roman. La ori-ce colț de stradă te inhăța de mâncă câte un autor necunoscut să-ți impuizeze urechile cu versurile lui. În for, de pe tribună, oratorii își vânturau mâinile, hodorigind ca o moară stricată. Poftim dacă mai aveă cetățeanul cinstit voie să mai iasă la plimbare sau să treacă prin for spre a-și isprăvi vre-o afacere grabnică.

Această nobilă însușire a strămoșilor a trecut și la demnii lor urmași. Cu oare-cari schimbări de situații și decor, aceeași piesă se joacă pe scena vieții românești.

Tribunele oratorilor sunt ziarele.

De pe înălțimea acestora oratori cu condeiul ai zilelor noastre aruncă vorbele mari însoțite de gesturi măiestroase. Te apucă de braț, și-se așază drept în față oprindu-te să treci mai departe cu zimbet suveran pe buze, cu mâinile în șolduri, privindu-te de sus. Vrei să te întorești? Îți iasă iar înainte la cel mai apropiat colț de stradă. Zădarnic arunci ziarul și iei altul. El și aici e de față. Cunoaște pe toți oamenii mai de samă, și nu-i nimeni să nu-l cunoască. Om mai mult tinăr ca bătrân. Intre 20 - 35 ani. Iscălește totdeauna cu numele cel adevărat. Semnul distinctiv al oamenilor mari. E sub demnitatea lui să se ascundă sub pseudonime. El, apostolul adevărului, și-și face începutul c'o minciună? Primul gângăvit e vers. Cu cât înaintează în vârstă, cuvintele sunt tot mai pline, gesturile mai mari și mai conștiente. Gândurile sbucnesc impetuos, frâng haïna strămtă a versului neîncățător, și gângăvitul devine vorbire puternică, lira buzdugan și tinărul, om cu greutate și acasă în toate chestiile mari. În politică, în economie, în literatură și celelalte.

La ori-ce adunare își ridică cuvântul. În orice chestie importantă își spune modesta părere a lui, și apreciază ori-ce carte, apărută de nou. În tot ce spune e pătrunzător, e original, deschide orizonturi largi. În discuții e sigur de sine totdeauna. Sentințele lui cad grele, strivitoare fără drept de apel și de toate aceste calități e pe deplin conștient. Parc'ar scoate capul, mereu de printre rânduri — ca și cum ar zice: Vedeti-mă, eu sunt cel-ce am scris. Își face singur reclamă. Conferințele și le anunță cu sunet de tolbă și trimbiță. „Lumea curioasă așteaptă cu nerăbdare debutul acestui tinăr talentat, de o originalitate și îndrăzneală a ideilor, care a pus în uimire toată lumea românească“.

Acesta e portretul parazitului literar... Și nu e unul. Sunt mulți. Din redacția aproape a fiecărui ziar își ridică capul cu plete mari, ochii flămânzi, lacomi de glorie. Dă din mâni și din picioare numai să iasă mai la iveală. Când nu-i succede să se facă cunoscut altcum, recurge la coroana ieftină de mucenic național, cu care i-și încunună capul cu o deosebită satisfacție și mândrie. În sfârșit a ajuns să steie lumea de el. Numele lui trece de pe buze pe buze, și în inimile naive, chipul lui își cucerește un loc de cinste — de care se bucură numai firile alese.

are astmă și doamna poartă pălărie mare cu pene de struț — iar băiatul impușcă vrăbii. Imi spune că e „domn mare dela Budapest“ și imi arată un plic... Arunc ochii și rămân uluit: Hertebacsi János — scris pe ungurește... Mi-aduc aminte de povestea lui Duțu: De Hărtibaciu vrei să știi, de Ion? S'a dus Hărtibaciu...

Mă stăpâneă o jale nedeslușită. M'am pornit la plimbare printre brăduii din coasta dealului. Cum mă duceam așa neștutor înainte, cu mersul domol și cu ochii întredeschși, în minte mi-se lămureau chipuri de demult. Ca printro sită vedeam icoane vii cari treceau în desfășurare repede și imi aduceau frânturi pierdute din copilărie, crâmpeiele unei tinereți care s'a dus... Cum se trec zilele... Și stam răzimat de un brad. Razele de soare cădeau argintate pe mătasa roșie a brăului și în ochelarii cari atârnavu desprinși de-alungul hainei mă vedeam ca 'ntr'o oglindă... Eram bătrân... Ca deșteptat în pripă dintr'un vis, mi-am urnit pasul și-am coborât incetinel. Jos mișună lumea. O lume pistriță ca 'n toate părțile noastre... Mă uitam la toți trecătorii cercețator și vream să-l descoper pe Hărtibaciu, pe Ion... N'am putut. La masă în grădina ospătăriei l-am întrebat pe Winkler și el mi-a arătat într'un colț, unde ședeau trei inși. M'a buimăcit ce-am văzut. Un om cărunt, cu obrazul buhav, cu buza din jos pleoștită, cu ochii mici cufundați

l'umea cetitoare stă zăpăcită în fața acestui cortegiu sinistru de pescuitori de glorie literară. Și-a perdut dreapta măsură a valorilor — și nu mai știe deosebi grăul de pleavă.

Dar nu mai poate ține mult așa. E o datorie față de publicul cetitor să se mai scoată din capete gărgăunii literari, să se tundă pletele, și ziaristica să se curețe de această ceată de zurbagii. Să inneacă toată sămănătura cea aleasă sub ploaia torențială de vorbe umflate și fără șir.

Ae.

Teatrul nostru.

Păreri ale lui Z. Bârsan.

Artistul luptător Zaharie Bârsan a început un nou turneu prin Ardeal. Aceasta e iarăși o dovadă despre munca lui serioasă și despre conștienta cu care urmărește idealul nostru cultural. Prin urmare cred că nu e fără interes să se știe cele mai din urmă păreri ale lui despre teatrul nostru, despre publicul dela noi, despre anumite preferințe, despre rezultatele la cari putem ajunge între împrejurările de astăzi. Poatecă vor fi în șirele ce urmează și constatări, credințe cari ne pricinuesc durere, dar le dăm pentru considerațiile acestea: sunt mărturisiri prețioase pentru istoria culturii noastre, și unele vor aveă darul să îndrepte greșeli, să înlătore stângăcii și naivități, — apoi toate au bază reală în largă experiență, în observația nemijlocită a unui bărbat chemat. Iar dacă cineva ar fi mai bucuros să nu fi cetit astfel de lucruri să-și inchipue că Z. Bârsan a avut, în vremea convorbirii, dispoziția cam glumeață, și să se mângăie.

Incerc să închez răspunsurile la toate întrebările, într'un întreg cât se poate de scurt. Una însă să nu se tragă la indoială: adevărul e păstrat până în cele mai nevinovate critici.

„E mai mult un rol cultural, de care sunt foarte conștient, rolul meu de *teatralist* în Ardeal. Imi dă putere idealul pe care-l urmăresc și pe care-l vor ajunge alții de sigur, — și dragostea ce mi-o arată publicul de pretutindeni. Acestea mă fac să nu văd multele mizerii și inconveniente, pe cari le îndur, și mă fac să zimbesc de multorii de simplitatea cu care publicul gustă prestațiile mele artistice. Și-apoi e ceva care m'a atras dela început și care mă leagă tot mai mult de Ardeal: e dragostea de ai mei, e sentimentul că sunt toți aproape de mine, și aplausele lor imi sunt dragi și le primesc cu bucurie, fiindcă am credința că sunt sincere. În sfârșit eu cred în publicul ardelean fiindcă văd că și el crede în mine, și de aici legătura aceea care se întărește din zi în zi.

în carne, cu mâna moale în care tremură lingura. Sorbeă repede și infulică bucăturile în pripă... Alături de dânsul o femeie ca de patruzeci de ani, cu pălărie de paie, cu fundă roșie petrecută pe sub bărbie, se ținea drept pe scaun. Părea mai mult tânără și câteva crețe din jurul buzelor strânse îndărătnic, mi-aduceau aminte graiul aspru din ajun. În colțul mesei, un tânăr cătră douăzeci de ani țepăn, grăsun, își chinuia sfărul mustețelor abia mijite. Priviam la ei îndelung. Înzadar mă trudeam să deslușesc urmele vechiului Ion dela școală. Treizeci de ani au șters tot. Nu m'am putut ridică de pe scaun. Vream să mă apropiu de el, să-i vorbesc, să-i ascult graiul pacinic de odinioară cu care spuneă pensul din Salust. Nu eram în stare.. În fața mea ședeă un străin, un domn gras cu chipul umflat din care nu mai găceam pe Hărtibaciu de demult, care să bălăbănea în călțunii largi, alături de noi. L-am văzut cum se ridică greoi de pe scaun, cum se pornește cu răsufletul indelat fără să privească în lături și stăteam cu barba 'n piept, răzimat în coate și mi-se părea că din umbra lui se desprinde vedenia morții mai jalnică, mai crudă decât mi-o înfățișau citaniile mele din molitvelnic. Și n'am avut putere să-i zic un cuvânt.

Intr'un târziu m'am ridicat dela masă și cum mă plimbam pe alea l'am zărit pe o bancă în fund moțând cu ochelarii pe vârful nasului,

Sunt conștient de ce fac și iert multe. Imi înăbuș dorul de a mă manifesta în lucruri mai mari, fiind convins că cu începuturile mele simple fac un lucru mare. În teatru am credință, căci cu el se fac minuni. O conducere înțeleaptă, și teatrul va face la noi ceea ce n'au făcut revoluțiile. Meritul nostru deocamdată e propagarea limbii frumoase, prin asta uniformitatea și unitatea ei. Când vom avea asta de bază, gusturile claselor publicului nostru se vor nivelă dela sine. Odată nivelat acest gust, o dramă va fi pricepută de toți deopotrivă și va fi gustată. Aici ar fi idealul pe care ar trebui să l urmărească actorii, deocamdată. Paralel cu asta să nu se uite o clipă că teatrul nostru trebuie să fie o școală. De geaba i-ași da publicului o limbă frumoasă și în ea să fie înfășurată o pornografie. Sentimente adevărate, întâmplări din cari să învețe, și pilde, pilde multe. Sufletul înțelenit e ogorul pe care trebuie să muncim noi.

Acum ambiția mea curată de artist aici la noi nu e satisfăcută, nu poate fi. Jucăm pe scene mizerabile, publicul... el ce-i de vină? De câte-ori când jucăm dramă, nu ni-e frică să facem ceva mai înalt dramatic, mai subțire! Publicul nostru nu pricepe încă *nuanșele*. Poți să fi genial sau mediocru, același lucru. Publicul nu e în stare, în cea mai mare parte, să bage de samă o finetă, care pe tine, actor, te-a costat multă meditație și multă înmădiere de suflet.

Teatrul e cea mai grea artă. Trebuie să lucrezi cu mintea, cu inima, cu mâinile și cu picioarele, cu tine întreg. Trebuie să trăiești ceea ce joci, și cu toată sinceritatea. E simplu: numai din viața naște viața, și ca să înviezi un personaj trebuie să ai un prinos de viață din care să-i împrumuți și să-l pui în picioare. În teatru sunt puține personaje pe cari autorii au avut norocul să le învieze prin puterea lor, cele mai multe sunt moarte sau în agonie și tu, actor, trebuie să dai tot și să le înviezi.

În interpretare, eu sunt condus de adevăr. Când am de interpretat un rol *fals*, sunt nenorocit, nu mă trage inima, parc'aș cercă să ridic o casă de gătaje. Imi cade acum un stâlp, acum altul, nimic nu se leagă, și pletisit ca un copil îi dau un picior, — arunc rolul pentru totdeauna. Când simțesc că e piatră bună, lucrez cu plăcere, cu râvnă, îi dau tot ce am și o înviez. Mă ferese de pietre false, imi plac diamantele. O piatră

iar pe genunchi cu o gazetă. M'am apropiat de el. Și ce să vă spun? Bietul om a tresărit speriat, m'a privit în față, s'a frecat la ochi și când i-am atins mâna și i-am zis frumusele: Mă mai știi Ioane? — s'a uitat prost la mine. S'a ridicat în picioare, a mușcat buzele într'un tremur de om bolnav și deodată m'am pomenit cum mă cuprinde repede în brate, cum mă strâng cu mâinile lui moi și neputincioase, abia găgăvindu-mi numele. Am închis ochii și când m'am desprins din brațele lui l-am zărit lacrimând, iar alături pe iarbă ochelarii întorși pe gazeta care căzuse. Eră de-a noastră.

Din clipa asta am fost tot împreună. În plimbările noastre pareă mai înviorat. În povești lungi înșiram toate întâmplările atator ani petrecuți la școală. Ne opream des în mersul nostru domol și el mai aduceă câte un amănunt uitat. Și zimbea: Mai ții minte Petre? Fața i-se luminează o clipă. În ochi pareă a i-se furia o heare de viață. Dar se dumreă grabnic și atunci pareă mai supus, mai trist. De viața lui de mai târziu, de căsnicie, de cei din jur nu-mi amintea. Pareă că tot sufletul lui își curmase rădăcinile la începutul unui tărâm nou. Eu nu îndrăzneam să-l întreb. Cu nevasta lui am dat față doar odată. Așa întâmplător într'o după masă. A spus câteva cuvinte pe unguște, mi-a întins mâna și a pornit cu băiatul care se învârtea țanțoș între

falșă ori cât ai lucra-o, tot falșă rămâne, — la un diamant lucrezi cu drag, fiindcă ști că iese ceva. Vorba e să nu-l strici, pentru aceea trebuie să ai talent.

Imi plac pasiunile mari și caracterele bune. Oamenii răi n'o să pot jucă niciodată.

Comedie joc simplu, natural, fără să caut efecte. Trăesc, mă distrez și eu și petrece publicul".

I. D.

ȘCOALA.

Școlile noastre.

Cele mai prețioase așezăminte de creștere pentru poporul nostru sunt pe cale de a se desființa prin legea cea nouă școlară, sau a-și perde farmecul ce l-au avut până aci pentru creșterea religioasă și morală a tinerimii noastre.

Cărturarii noștri mai de seamă văzând primejdia și-au spus cuvântul lor hotărîtor în chestia școlilor.

S'a dat anume dela cel mai înalt loc lozincea: „Să le susținem pe toate, din puterea noastră și să nu lăsăm să pună stăpânirea mâna pe ele“.

Acum e rândul la popor, la fruntașii satelor, la obolul văduvei.

Ști-vor acum să înțeleagă rostul și însemnătatea cea mare a școlii, puteă-vor ei pătrunde cu inima și cu sufletul lor să pună la o parte ori-ce interes și să dea cuvenitul sprigin altarului de binefacere și de luminare a poporului, sau apoi orbiți de păcatul lăcomiei vor lăsa pradă acest altar al neamului, ca să intre acolo duhul strănului care altcum înțelege lumina poporului, altcum vrea să prefacă mintea și inima, nu dupăcum D zeu o a lăsat și dupăcum toți dascăli și înțelepți lumii înțeleg că creșterea și lumina poporului se poate face numai în limbă înțeleasă, în limbă auzită din leagăn, în accente dulci supte deodată cu laptele din sinul mamei iubite și iubitoare.

Insuș Christos marele Dascăl al lumii, propoveditorul celor mai sfinte învățături, prin vorbele mult cuprinzătoare „Lăsați pruncii să vină la mine“ a pus temelie învățaturii mai pe sus de alte comori, și a povățuit neamul omenesc pe calea învățaturii, singura mântuitoare și dătătoare de viață.

Nu ne vom război noi împotriva altor limbi, căci înțelegem noi foarte bine, că cunoștința lim-

bilor este o bogăție, o putere, pentru celce are putința să și-le însușiască. dar în același timp vom stăruia ca fiecare neam să dea înțaietatea limbii mamei sale, căci numai în acea limbă se poate omul deșteptă și lumina, numai aceea-i deschide drumul dela întunec la lumină, numai aceea-l face deasemenea să înțeleagă tainele legilor, dragostea cătră D zeu, care a așezat cu mână măiastră lumea și toate ce sunt într'ansa. Așa au făcut toate popoarele iubitoare de limba lor, și nu ni-se poate nouă face muștrare dacă facem ceea-ce alții au făcut de mult înaintea noastră când și-au văzut limba lor primejdută, fie în școale, fie în armată, fie în comerț, fie în alte instituții, și cei mai aprinși luptători pentru păstrarea limbii lor au fost compatrioții noștri maghiari pe timpul lui Iosif al II-lea.

Sărbătoarea Nașterii Domnului este prilej bun de cugetare asupra viitorului școlilor noastre. Cărturarii noștri, bătrânii dela vatra părinților, incunjurăți de nepoții lor, mamele cu dragostea lor, ei au cuvântul, pentru îndemnuri bune, ca cu toții împreună să pună la cale mântuirea școlii, aceasta însă fără de jertfe nu merge.

Pornirile bune și lucrurile mari trebuiesc spriginite și cu puterea banului.

Și acum e timpul să se facă.

Vremea ce ni-se lasă de trei ani, se strecoară uste, trece de grabă și nu e bine să ne așteptăm nepregătiți, mai ales, că ceea ce vom pierde acum nu ne e dată putința de a câștiga niciodată. Cunoaștem și noi deajuns greutatea vremilor, și cum câte sunt datele țaranului, câte nevoile și lipsurile zilnice.

Dar știm și aceea, că se prădează multă agoniseala românească pe lucruri de nimica, milioane se cheltuesc pe afuristul spirit otrăvitor și dacă numai o parte din această pradă s'ar da pentru lucruri folositoare cum este în rândul dintaiu școala românească — cu toate piedecile ce se pun, cu toate uneltirile protivnice, noi totuș am eși la limanul biruinței.

Nu ne va spera pe noi controlul inspectorilor statului, nu ne vor speria cataloagele și condicele dascălilor, nici chiar cărțile scrise în altă limbă, căci duhul școlii, acela va rămâneă vecinic românesc, vecinic creștinesc, vecinic va lumina și străluci în inimile de unde nu este putere omenescă să-l scoată, dacă l-a altoit înțelepțește mama și l-a întărit școala și dascălul crescut și

două fetișcane cari aduceau a ovreice. Bătrânul a rămas cu mine. Eră incurcat, neliniștit, mă strângea de braț: Să mergem. Astfel petreceam noi zilele și eu mă uitam pierdut în fața acestui om să-i deslușesc sufletul, să aleg firele acestei vieți îndurerate, să caut urmele vremii, să înțeleg povestea jalnică a celor treizeci de ani.

Intr'o seară mi s'a lămurit totul.

Uite cum. Coboram încet cătră casă, când l-am văzut ieșind din curte cu pas pripit. Veneă găfăind, cu ochii în pământ, cu obraji îmbujorați. Când m'a zărit a tresărit o clipă, m'a privit ca rătăcit și de pe frunte îi cădeau broboane de sudori. M'am întors cu dănsul, am mers alături o bucată. Și-a scos batista, s'a șters pe frunte, pe ochi.

Nu ziceă nimic. Mergem înainte și nu imi veneă să tulbur tăcerea asta. În jurul nostru eră liniște. Razele lunii cădeau pe pietrișul alb fărâmat pe cărări. Brazii se încovoiau domol și umbra lor se împletea în firicelele de nisip. Pareă că plutește în văzduh o sfială. Intr'un târziu am poposit pe-o bancă. El se potolise și pareă stăpănit de-o oboseală care-i supune pleoapele. Încetinel s'a apropiat de mine, m'a atins pe umăr: Ascultă-mă Petre! — Aveă glasul stâns și vorba lui veneă domoală ca la bolnavi.

O clipă a odihnit, apoi a început din nou... Ascultă-mă! Tu nu ești numai prieten al meu,

tu ești preot și slujești lui Dumnezeu. El mi te-a adus în cale. Să mă spovedesc ție. Să ți spun, așa pe rând, tot ce am pe suflet. Să-mi ascuți toată povestea asta jalnică și să mă pricepi în toate patimile mele. Uite eu n'am fost om rău. N'am înșelat pe nimeni, n'am călcat dreptul altuia, împotriva am ajutat pe cei amăriți. Și vezi n'am avut nici un noroc pe toată lumea asta. Pe semne așa a fost ursita mea. Uite de când ne-am despărțit, din seara aceea dela Vențeloaiie și până deunăzi eu am muncit, n'am stat o zi s'o petrec în lene... Am scris cărți cu numeri, cu socoteli încurcate și în minister acolo la Pesta mi-au tras folosul toți... Mi-au dat două decorații, m'au trecut la pensie cu leafă bunicică... Și n'am noroc, Petre! Când stau așa, cu capul în palme și mă fură gândurile, imi dau seama acum la bătrânețe că viața mea, n'a fost viață, că eu n'am nici un rost pe pământ.. Tu nu-mi spune nimic. Eu știu... Eu văd bine, ascultă-mă...

M'a oprit când am vrut să i vorbesc. Și-a luat răsulet și-a urmat mai departe. Vezi, voi toți tovarășii mei de odinioară, toți aveți o tihnă acum la ajun de bătrânețe. Popi, ori dascăli voi ați isprăvit ceva.. Ați ridicat o biserică, ați scăpat livada unui om sărac.. Și-acolo în sat la voi lumea vă cinstește. Femeile se ridică când treceti pe la poarta lor, oamenii vă dau binețe... Voi aveți putere, aveți rădăcini în suflete... Cine

el în duhul cel curat de care e stăpânit neamul și biserica lui.

Convingerea aceasta ne dă nouă putere și tărie ca să luptăm pentru școale și să nu ne lăsăm ademiniți de cei ușurei dintre noi, cari țin, că tot una e școala, cu ajutor ori fără ajutor dela stat, tot una e disciplina dascălească, tot una este măsura cu care se cere învățarea limbei statului.

Toate bune — tot una — dar stăpânul nu e tot unul și în urma urmelor voia stăpânului, puterea celui ce ține școala: aceea hotărăște și mai presus de toate hotărăște duhul ce să se instăpânească în școală. Și pentru noi duhul acela este hotărâtor, mai mult hotărâtor chiar decât limba care se poate impune și silui, dar nu își poate face pat cald la inima urmașilor noștri.

Tânguirile noastre vor fi zadarnice, dacă acum, când avem vreme și avem puțință, nu vom sări în ajutorul școalelor și vom lăsa pe alții să facă, ceea ce pentru noi este azi cea mai înaltă datorie creștinească și națională.

„Uitați-vă la neamurile dimprejur, și vedeți cine a nădăjduit spre Domnul și a fost părăsit“ — zice sfânta scriptură — deci nădejde și credință să avem în puterea noastră de viață, în hărnicia noastră, să jertfim cel din urmă ban pentru școale și atunci, numai atunci „cu noi este Dumnezeu“, nu este putere care să ne zdrobiască și pună în cătuși gândirea curată și pornirea luminată.

Școală pentru popor.

Din orașelul Brad care e sfeșnicul românesc al Zarandului, am primit o veste îmbucurătoare: câțiva oameni însuflețiți, dascăli cu dragoste și tragere de inimă pentru neamul nostru înapoiat, au deschis un nou fel de școală, cum nu aveam până mai eri alaltăeri. Școala aceasta începe tot cu *abecedarul*, cu deslegarea gâcitorii:

Câmpu-i alb, oile negre
Cin' le vede, nu le crede
Cin' le paște, le cunoaște.

Dar deosebirea e, că nu copiii fragezi la vârstă își vor trudi mintea lor necoaptă slovenind în abecedare, ci oameni vârstnici, ajunși, vor alerga la această școală, ca să-și stămpere setea de știință, să afle rostul literelor și *taina cuvântului*. Felul acesta de școală poartă numirea, cam grea de ținut minte: *școală pentru adulți*. Mai pe românește i-am zice *școală pentru oameni în vârstă*.

Înțelege oricine, cât de mari sunt binefacerile, ce pot isvorî dintr'o asemenea școală. E un act de dreptate față de mulțimea sătenilor noștri, pe cari nenorocul prunciei lor nu i-a îngăduit a trece pragul școlii; și astfel cartea a fost osândită să rămână pentru ei o comoară vecinic închisă, incuiată și zăvorâtă strașnic cu 7 lăcate, raza făcătoare de minuni a științii nu s'a putut furișă în sufletul lor, ca să înlăture, să despice sgura întunecoasă a neștiinții, ce îi copleșea.

Și — lipsit de binefaceri luminii, — fără carte, fără știință e greu de tot, e aproape cu neputință să mai trăiești în ziua de azi! Căci lumea a înaintat grozav și lupta pentru traiu devine tot mai înverșunată. Ori-ce loșor în rândul oamenilor, ori ce

dorogită, trasă de nescai bouleni — hămesiți și ei ca și stăpânul lor — ori am orbecat în neștiire pe hătașele înguste ale dealurilor sterpe. — Am rămas dosădiți și tăgăriți —! și toți ne-au luat pe dinainte...

Acum starea aceasta de înapoiere dureroasă nu mai poate fi suferită. Din sufletele rămase în întunecare a izbucnit un strigăt puternic: Dați-ne cartea mântuitoare! Faceți-ne cu puțință îndreptarea greșelilor și lipsurilor din trecut. Strigătul acesta se îndreaptă către *toți cărturarii* noștri dela sate și de prin orașe. Toți trebuie să-l înțeleagă ca un glas de chemare la muncă jertfitoare. Toți trebuie să se cutremure, să se scuture de nepăsarea de până acum și să priceapă, că porunca

Școala de adulți din Brad.

mijloc de traiu trebuie cucerit prin luptă stăruitoare, prin chibzuială ageră și prevedere înțeleaptă. Iar acestea din urmă nu le poate nime dobândi, decât prin *carte și învățătură*. Lipsa îndelungată a acestor arme de luptă a fost pricina, că toți vecinii noștri ne-au luat pe dinainte, toți câți s'au abătut pe la noi din diferite colțuri ale lumii, au isbutit să ia în stăpânire pământul nostru și să scoată nepilduite comori din adâncurile lui.

Și până când alții s'au îmbogățit și au înaintat atât de repede, sburând ca vântul și ca gândul în trenuri iscodite de știință și meșteșugul lor, noi am rămas frumușel pe lângă teleguța ho-

cea mai neiertătoare a vremii, în care trăim, e să dăm carte și învățătură poporului nostru. Să despiciăm și pe sama lui stânca, din care curge apă vie... întemeind în toate satele românești astfel de școale folositoare, cum au făcut harnicii dascăli din Brad — și atunci, poporul, care a rătăcit în întunecare — va vedea lumină mare... Ce bucurie nespusă vor simți atunci în inimile lor bieții oameni, cari mai înainte necunoscând scrisoarea se speriau de ori-ce sdreanță de hârtie, de ori-ce petec acoperit cu scrisoare, fiindcă bănuiau pretutindeni *peceți* de judecată, *peceți* de gloabe și de „jucuții“ —! S'ar putea o bine-

sunt eu? Ce însemn, ce-am făcut? Cărțile mele de statistică vor putezî în pivnița mini-terului. Scriitorii din biroul meu se vor ridică în slujbă, imi vor da bunăziua grăbiți... Ca mâine o să mor și atunci vor serie la gazetă patru rânduri... Vor spune că am fost om muncitor, că n'am însemnat ceva lucru mare, dar am avut două decorații. Și-o să mă ducă la țintirim.. Și nu mă va ști nime. Și dacă noaptea se vor ridică morții din sicriile lor și s'or uită în fața mea, n'a fi unul să mă cunoască. Mi-or zice: Tu ce cauți aici? Tu cine ești? Nici tată, nici mamă, nici neam de neamul tău n'ui pe-aici...

Bietul om mă privea cu ochi mari, umezi, pătrunși de înflorare. Mă strângea de braț și mâna-i tremurâ. — Uite cum a fost. Când a început viața ta slobodă, când ai scăpat de praful școlii, tu Petre ai început să trăiești. Eu am început să mor; așa zi de zi mi se curmă viața. Ajuns acolo, eu am trăit cu cărțile. Am dat examene, m'au lăudat profesorii toți.. Prieteni nu aveam. Toți erau străini în jurul meu și nu știam ce să le spun. Tot gândul meu venea ca de pe alt tărâm și nu-și găsea locul în lumea asta nouă. Se destrămă ca un fulg căzut în palmă.. Nu mă potriveam.. Am tăcut, am ascultat de toți. Am intrat în slujbă acolo la ei.. I-am lăsat să-mi pocească numele.. N'am zis nimic. În sufletul meu știam că nu pot să intre.. Și așa se treceau zi-

lele.. Am străbătut înainte.. Munceam cât zece. Țineam locul altora și le dam ajutor. Munca asta mă făcea să uit. Condeii imi alerga pe hârtie, scria slove, numeri, rândurile sporeau și eu mă îngropam în ele cu toată mintea mea ca să-mi înfrân inima. Doar târziu seara, când imi sticleau ochii, și nu mai vedeam, aruncam condeii și, așa buimac, imi sprijineam fruntea în palme, închideam pleoapele.. Atunci, în negură, sufletul mi-se desfăcea din frâu... Repede, ca o pasăre scăpată din colivie, zbură în avânturi pripite... Ști tu unde se ducea? Acasă, acolo în sat la noi, la mamă. O vedeam desculță la marginea râului cum spală rufe, cum vântul îi flutură firele cărunte de sub năframă... O vedeam bătrână, chinută de trudă și de nesomn... Și stam așa toropit, fără pic de viață... Venea sluga și-mi spunea: A trecut de opt... Atunci imi ridicam paltonul și mă porneam năuc înainte... A doua zi începeam din nou robota.

Obosit se opri o clipă și mișcă din cap cu un zimbet amar. — Și vezi am fost slab. N'aveam nici o putere. De oameni mă sfiam și le împlineam tot ce-mi cereau. Cu vremea mă cuprindea o groază de mine însu-mi și mă trudeam să nu gândesc nimic. Într'o zi m'a chemat șeful, m'a luat cu dânsul acasă, m'a așezat între fetele lui, m'a bătut pe umăr, mi-a vorbit de înaintare în slujbă, de vorba bună ce-a pus la ministru pentru mine...

Și cum să-ți spun? Eu primeam totul... Eu nu mai trăiam. Uitasem de mult ce e împotrivirea... Si vezi așa, așa m'am însurat... M'au dus la biserică, un popă papistaș a cetit latinește... Doamne, Petre! Tu poate nu mă înțelegi... Nu știu cum să-ți spun. Așa s'a fărâmat zi de zi toată viața. Un om mort... Nevasta mea e tot din lumea aceea străină. Sufletul mi a rămas închis în fața ei. Cum să ne înțelegem noi, cum să ne apropiem? Ce să-i spun eu? Să-i spun: eu sunt feciorul lui Toader Hărtibaciu, crânicul din Flămânzii de jos? Să-i spun: Tata a murit trăznit în turn, când trăgea clopotele și mama umbla desculță — și trăiește în căsuța de paie din capul satului? Ce să-i spun? Și vezi, Petre, am scornit minciuni, ca să nu mă umilesc. Și tot traiul mi-a fost o minciună. Eu n'o osândesc pe ea. Dar nu ne potrivim, fiecare e cu alt petec de viață. Eu trăiam incuiat în amintirile mele ca într'o cetate nepătrunsă. Noptile aveam visuri pe cari nu le puteam spune... Mi-aduc aminte, într'o noapte, m'am fost culcat obosit. Venise lume la mine de ziua ei. Lume multă. M'am plecat tuturor cuviincios și cu b'ândețe... Am închinat cu ei. Am râs de glumele lor... Am beut șampanie. I-am petrecut până la scară... Când m'am aruncat în pat, covârșit de osteneală, am adormit în pripă. În vis vedeam pe tata. Se făcea că eram copil de zece ani. Ureat pe scară în biserică

facere mai mare decât a deschide orbului izvorul luminii, decât a face să fulgere și în mintea bătută de întunec scântea științii?!

La muncă deci cărtutari români! Părinții și frații noștri ne chemă, iar glasul vremii ne poruncește! Căci de vom întârzi, *mare răspundere ne așteaptă*, și grea primejdie amenință întreg neamul nostru.

Acum când în țara noastră e pe cale a se introduce *votul obștesc* (universal), acest drept însemnat al poporului, — *tăria neamului nostru atârână dela numărul celor știutori de carte*. Trebuie să ne dăm toată silința să sporim numărul acesta, care azi e atât de mic, încât suntem cu toții de rușinea și batjocura neamurilor vecine.

Zilele de sărbători, cari sunt destul de număroase din grația vechului calendar, și lungile seri de iarnă ne îmbie cel mai potrivit prilej de a împărtăși poporului această cunoștință, neapărat de lipsă. Și avem bună garanță de izbândă în râvna cea nobilă, în setea de învățatură a poporului nostru, care de multă vreme tot dă următoarea povată în pildurile sale: „Picioarele-ți să roază pragurile învățaților, că școala face pe omul om și altoiul pe pomul, pom“...

Decât a petrece vremea cea scumpă a lui D-zeu în jocuri năroade ori în trândăvie urită, mai bine să ne apucăm toți cu trup, cu suflet, de această muncă apostolească, din care și pentru noi va isvori o mare mulțămire. Astfel, devenind mai departe, nu numai că ne facem vrednici de toată osânda, dar ne bătucim la cap, ne prostim, și noi din zi în zi. Doar scrie și în „Alexandria“, că omul înțelept nu trebuie să lenevească mult, că se *umezesc creierii capului*...

Nici unul dintre noi să nu se sparie de osteneala și de jertfa, ce trebuie să o aducă pentru înaintarea neamului, ei toți să fim pătrunși de gândul, că celce nu e capabil de nici o jertfă pentru neamul său, trăește o viață fără nici o valoare, stearpă și fără înțeles.

Colegilor mei din Brad le doresc „An nou fericit“ și izbândă deplină în munca lor.

Sibiu, 1 Ianuarie 1908. ΔΔ

Biserica.

Una dintre însușirile de căpetenie ale poporului român este credința tare neclătită în învățăturile bisericești și în așezămintele ei.

ajutam tatii la lucru. Și spuneă tata: eu isprăvesc prin altar, tu apucă-te de sfântul Nicolae și fă-l frumos. Și eu stergeam obrazul lui sfântul Nicolae și el să uită din chip la mine... — Așa erau visurile mele Petre... Ce puteam spune eu? Ce puteam face? Am trăit așa o viață ntreagă... Mi-a crescut copilul. L-ai văzut. N'are nimic din sufletul meu. E și el de-al lor. Cântă cu ei, râde cu ei.

Și acum mă vezi ce-am ajuns; sunt bătrân și ca mâne mă prăpădesc. De aceea mă spovedesc ție... Eu pe-acolo, prin sat pe la noi, n'am mai fost. Nu știu ce mai este. Mama s'a prăpădit de mult. Oamenii m'au uitat. Dar vreau să te rog, să-ți spun ceva... Uite eu, eu în inima mea, eu nu m'am despărțit de ei. Eu sunt cu ei, eu mor cu ei... Și vreau să-ți trimit... Ascultă-mă... Vreau să-ți trimit niște bani... În curând ți-i trimit. Să te duci acolo în sat. Să aduni oamenii la biserică și să le spui din ușa altarului: Oamenii buni! Un om de-aici din sat, din Flămânzii de jos, dus departe între străini, nu și-a uitat de voi și uite de pe patul morții vă trimite bani să vă ridicați biserică nouă și să Vă rugați lui Dumnezeu... Și să ziceți cu toții: Dumnezeu să-l ierte! — Și atunci vor zice oamenii cu toții: Dumnezeu să-l ierte. Iar în colț o babă va șopotii încet: Să crezi că-i Ionu lui Hărtibaciu... Petre, asta-i mângâierea mea...

Nu este popor, care să fi fost legat de biserică cu legături mai puternice, și nu este popor, care și azi să fie mai neclintit, ca poporul român, când e vorba de biserică.

La poporul nostru legea și limba sunt noțiuni redepărțite și poporul român se ține și azi de biserică românească.

Așa ne prezintă istoria poporul român în cursul veacurilor: idea fundamentală în viața lui a fost legătura de biserică.

În zile grele cu inima cernită alergă poporul nostru la bi-erică, acolo își întăria inima, de acolo luă putere nouă.

După biruință domnitorii români înalță biserici, ridică altare, și la acele se înalță spre cer fumul de tămâie, prinosul sufletului poporului nostru pentru mila cu care Dumnezeu a privit din înălțime asupra poporului său.

În biserică ni s'a conservat limba, în biserică am primit învățăturile în limba noastră, și încercările calvinilor de a ne strică legea prin mijlocirea cărților tipărite în limba noastră s'au terminat cu biruința limbei noastre românești.

Tot ea ne-a încălzit și dela desbinare incoace.

Massa cea mare a poporului nostru a rămas sub scutul bisericești, căci în ambele biserici românești a rămas același rital, a rămas aceeași limbă liturgică.

S'au schimbat vremile, și s'au înăsprit.

Ca și Mântuitorul pe cruce, strigat-am și noi: „Doamne, de e cu puțință să treacă dela noi și acest păhar“.

În sufletul nostru ca un glas din cer a răsunat cuvântul Apostolului: „Destul îți este ție darul meu“.

Și la acest glas s'a trezit în noi îndemnul conștiinței și am aflat scut, am aflat scăpare:

„Domnul este luminarea mea și mântuitorul meu, de cine mă voiu teme? Domnul este scutitorul vieții mele, de cine mă voiu înfricoșă?“

Și am cetit, procetit mai departe cărțile cele sfinte, și în ele am văzut că o ființă mai înalță veghează asupra noastră, că Dumnezeu puterilor ține mâna puternică asupra poporului român.

Biserica, mama noastră cea bună ne-a chemat cu vorbe dulci: „Veniți filor ascultați-mă pre mine, frica Domnului voi învăța pre voi“.

Așa au crescut părinții noștri, așa am crescut noi, în frica Domnului, care este începutul înțelepciunii.

Și am fost creștini buni, am fost oameni de omenie, căci spiritul bisericești a plutit asupra creșterii noastre.

În pustia de multe ispite și de grele nevoi se ridică înaintea ochilor noștri bărbații cei mai mari ai testamentului vechiu.

„Cu credința Moise mare făcându-se, s'a lăpădat a se numi fecior fetei lui Faraon“.

Se rumpe din legăturile curții, se pune în fruntea poporului, și-l povățuește spre Canaanul fericii, căci mare a fost credința lui.

Un regim al corupției și al necredinței aruncă în fața marelui patriot: Agitatorul! Turburi și amăgești poporul! Și marele proroc Ilie la ocarele acestea cu încredere răspunde: *Nu eu turbur poporul, ci tu și toată casa ta*.

Statornicia lui învinge întregul sistem de necredință și-l surpă, și preoții lui Vaal sunt alungați din casa Domnului.

Nelegiuirea pune mâna și pe lucrurile cele sfinte.

„Și au intrat în biserică cu mândrie, și au luat jertfelnicul cel de aur, și sfeșnicul luminei, și toate vasele ei; și au luat argintul și aurul, și toate visteriile cele ascunse, care le-au aflat“.

„Și au suspinat boierii și bătrânii, fecioarele și tinerii au slăbit, și frumsețea muerilor s'a schimbat“.

„Și mireasa cea ce ședea în cămară, a fost în jale“.

„Și ori unde se află la cineva cartea legii Domnului, acela din porunca împăratului se omoră“.

„Și mai bine a voit a muri, decât a se pângări, și a spurcă legea cea sfântă“.

Modele de acestea, de credință tare, de omenie ne dă nouă biserică noastră, de aceea credincioși tradițiilor părinților noștri ne legăm noi de biserică, și de instituțiile ei.

Vom căuta, ca în poporul nostru să ținem neschimbată credința în Dumnezeu, iubirea de oameni, mila față cu toți oamenii, dragostea către biserică și către școală, dragostea către toate instituțiile bisericești, și toate lucrările lor le vom ține în evidență, și le vom face cunoscute poporului nostru.

Cu credința aceasta, cu voința aceasta începem un nou an de învățatură și de îndreptare și povățuire în viața poporului nostru.

MOȘ MIHAI.

Cum s'a mai luminat deodată
Viața moșului Mihai,
Din cum a fost de n'ntunecată,
I-s'a născut azi o nepoată
O fată ca de crai.

De veselă biata bunică
Oprește oameni în drum
Și-i sprintenă ca o furnică,
Vezi, are și ei cini să-i zică,
Bunică de acum.

Dar cine stă cu cana plină
La crâșmă astăzi ce creștin?
În ochi cu-n zîmbet de lumină
Și tuturora dă de închină
Din cana lui cu vin?

E moș Mihai. Azi ca o peană
Să simte moșul de ușor.
Tot gustă vin bătrân din cană
Cu pâlăria pe-o sprânceană
Cântând ca un fecior.

Izbește în pământ să sune
Piciorul tropăind ca în joc
„Hei când eram odată june“
Și cana iar la gur'o pune —
„S'aveți, băeți, noroc!“

Și cine-o vrea să mai trăiască!
Că un moșneag bătrân cum sânt,
De-acuma poate s'odihnească,
Doar' are cine să-i sâdească
O floare pe mormânt.

A. S.

Prietinul meu eră zdrobit. Și-a isprăvit cuvântul și graiul i-se curmă de suhături. Plângea și lacrimile lui imi cădeau pe mână. N'am zis nimic, i-am strâns mâna. Și stăteam, fraților, așa pierduți în bătaia razelor de lună și n'jur de noi tăcere ca n'nr'o biserică mare. Părea că stelele sămănate pe cer tremurau acolo sus ca niște ochi cari plâng... Și când ne-am ridicat și coboram alături prin umbra brazilor, doi bătrâni tăcuți, ni-se părea că mergem la îngropare... La poartă ne-am îmbrățișat și ne-am despărțit pe vecie... El a plecat a doua zi. Se vede că s'a prăpădit în grabă, căci n'am mai primit nici o scrisoare... Dumnezeu să-l ierte...

Bătrânul protopop și-a curmat povestea cu ochii lăcrămați. Apoi ca trezit din vis, a ridicat capul: Ță deputatu? E băiatu lui. Dar cum spuneă răposatul: E de-ai lor. Vorba lui vine ca dela străin. Nu ne știe, nu ne n'țelege. Noi n'avem grija lui.

— Apoi zimbînd bătrânește în barbă ridică halba: Să trăiți copii! Dumnezeu să-l ierte pe Ion Hărtibaciu! Dumnezeu să-l ierte.

Ion Bratu.

ECONOMIE.

Calea noastră.

Din toate părțile pământului românesc s'au pornit părăiașele aducătoare de belșug, de sfaturi, indemnuri și însuflețire în munca neamului nostru pe tărîmul economiei.

Se presimt zoririle unei vieți nouă, muncă mai cu pricepere, mai cu rânduială mai cu iscusință — și de bună samă și cu roade mai bogate.

În sfârșit am ajuns și noi la vreme să chibzuim cum să muncim mai cu spor, mai cu izbândă și pe terenul economic. Căci ne-am încredințat și noi, că și cultura și politica, și știința și rezistența luptei — numai pe temelile unei bine organizate, unei puternice economii se pot înălța.

Omul sărac e al doilea drac. Nu poate nutri nici însuflețirea, nici puterea trebuitoare în lupta vieții.

Nizuințele noastre dar într'acolo trebuie îndreptate ca să ne întărim materialicește să ne rânduim folosirea averii și să știm să ne-o înmulțim și să ne-o întărim.

Politica noastră economică, azi încă nu poate fi alimentată cu teorii înalte, cu pribegiri după formule și acțiuni ce-și află terenul priincios în sbuciumul marilor economii ale popoarelor puternice, care poartă sorți economiei și izbândile lor.

Noi avem datorința să ținem samă de fapta stare social-economică în culturală a poporului nostru.

Și numai în conglăsuire cu această stare să încercăm începăturile organizării și întăririi noastre economice.

Va trebui dar ca în rândul întâiu să talmăcim la înțelesul poporului rostul economiei naționale și să-l împrietinim cu chestiunile economice. Împrietinit odată cu aceste treburi, poporul nostru, care are toate condițiile să se facă însemnat factor economic — va merge, se va întări el singur în calea cea bună a înaintării economice.

Credința noastră neclintită este, că noi Românii unul câte unul nu ne mai putem găsi loc priincios în vâlmașagul economic de azi. Suntem prea neînvațați, prea neumblați, prea puțin cutezători unul câte unul.

De aceea singura noastră armă, cu care mai putem avea nădejdea izbândei — este *învățătura*.

Împrietinirea satelor noastre, a poporului nostru întreg cu ideea tovărășilor, o ținem noi de cea mai însemnată și mai arzătoare trebuință economică a noastră.

Și alătura cu această împrietinire, ca să talmăcim rostul economiei naționale, va trebui să slujim neconținut poporului nostru *informații* economice atât din jurul agriculturii, cât și a meseriilor, negoțului și finanțelor. Și să folosim toate prilejurile să-i explicăm și să-i împărțăm cunoștințe și principii de economie națională.

Aceste nizuințe formează măduva programului nostru în politica economică, pentru a căror împlinire vom munci cu toată dragostea de neam și cu toată puterea înțelegerii noastre.

Vasilie C. Osvadă.

Mitropolitul Șaguna

despre

îmbrățișarea meseriilor.

Alcătuirea unei clase puternice de meseriași și negustori români, formează, cu tot dreptul, una din cele mai de frunte stăruințe și preocupări pentru încheierea vieții noastre naționale. Până când ne va lipsi această pătură de mijloc, care începînd pe „domnii“ cu plugarii, să învârtă și să sporească banul românesc, până atunci trupul

neamului nostru se înfățișează lipsit de șira spinării. Și câtă vreme poporul nostru dela sate încă nici astăzi nu are cuvenita înțelegere pentru folosul meseriilor și mai ales atragerea pentru îmbrățișarea lor, nici gazetăria și nici cărturarii nu vom săvârși lucru zadarnic. Dacă la toate prilejurile vom povățui și îndemna poporul cu stăruință: să-și trimită copiii la meșteșug.

La împlinirea acestei datorințe pe noi, preoții neamului, ne îndeamnă, între altele, și *spiritul marelui mitropolit Șaguna*, căruia nici această însemnată trebuință națională nu i-a scăpat din vedere. Un *Circulariu* al lui Șaguna, tipărit la 17 Maiu 1855, ne slujește ca dovadă. Că luminatul acesta ierarh, încă înainte cu o jumătate de veac, simțind lipsa acestei bresle, își sfătuiă turma credincioasă la îmbrățișarea meseriilor și îl preocupă soarta învățăceilor români, intrați la măiestrii din orașe.

La anul 1851 guvernul ardelean din Cluj a scos o *instrucțiune*, cu privire la regularea relațiilor comerciale și industriale, în care se luau măsuri folositoare și pentru ucenicii dela meserii. Între altele măiestrii sunt îndatorați a trimite pe învățăcei și calfe la biserică și la oarele de catechizare; în timpul slujbei din biserică ucenicii nu pot fi întrebuințați la lucru. La slobozirea ucenicului de calfă se cerea atestat dela catehet, despre purtarea morală, cu'n cuvânt instrucțiunea pretindea o supraveghere aspră în ce privește creșterea religioasă și morală a meseriașilor.

Eră firesc, ca neadormitul Șaguna să se grăbească a împărtași măsurile acestea instrucțiunii înțelepte și preoțimii sale, ceea ce a și făcut-o în circularul pomenit de mai înainte.

Orânduielele „înaltei locuține a țării“ Șaguna le însoțește însă, ca întotdeauna, de sfaturile și indemnurile sale pînătești.

Îndată la început mărturisește preoților, căroră își îndreaptă cuvântul de povăț, că „i-se umple inima de măhoire și întristare amară“, văzând, că îngrijirile cele bune ale mai marilor țării la poporul nostru nu se pot pune în lucrare, deoparte din lipsa institutelor și a meseriașilor, de alta *din lipsa povețelor* din partea conducătorilor săi, cari ar trebui să-i deștepte aplicarea și râvna către învățarea meșteșugurilor și a neguțătoriei. Constată, că acesta e un rău mare în economia noastră națională, și pune la inima preoțimii să lumineze poporul și în privința aceasta, prin sfaturi și învățături, convingându-l despre foloasele binecuvântate, care le aduc meseriile și negoțul pentru îmbunătățirea stării lui materiale și morale. Arată apoi, că și poporul nostru i-s'a deschis calea către învățături, care-i sta până acum închisă și spune, că nu-i lipsește nici una din însușirile trebuincioase pentru înaintare, numai să fie cărmuit de povățuitori adevărați.

Aceștia păcătuiesc, dacă nu-l deșteaptă și nu-l îndrumă pe cărările cele mântuitoare ale propășirii.

— „În sfârșit — zice Șaguna către preoți — spuneți-i poporului, cu cuvinte dulci și străbătătoare, că oricât de mult se silește prin economia câmpului, suferind arșița soarelui și zăduful zilei, totuș până când nu va îmbrățișa cu toate puterile meșteșugurile și neguțătoria, asemenea altor neamuri, care nu ca Marta din evanghelie spre multe se trudesco, ci ca Maria, partea cea bună ș-au ales, până atunci nu vor putea face pași înaintători nici într'o priviuță...“

— „Drept aceea — urmează Șaguna cu graiu înflăcărat — îmi ridic glasul meu și zic: *la meșteșuguri, turmă iubită, la meșteșuguri!* Pentru că fiind tu număroasă, poți face din fii tăi oameni *învățați*, cari să-ți apere interesele, meșteșugari, cari să-ți susțină și înmulțească averea națională, *soldași* buni, cari să-și verse sângele pentru țară și împărat, și totuș să rămâie destui și pentru lucrarea pământului; căci numai *astfel făcând vei putea nădăjdui și aștepta revărsarea unor zile mai vesele*

și mai senine, în cari va străluci și asupra-ți de mult ascunsul soare al fericirii; care încălzindu-te cu binefăcătoarele sale raze îți va desgheta inima cea de mult amortită și înghețată“.

Indemnurile lui Șaguna fiind și astăzi de actualitate sunt vrednice, ca cei pătrunși de însemnătatea lor și doritori de înaintarea neamului, să le repetăm poporului fără încetare, la toate prilejurile, cu vreme și fără vreme.

Gh. Tulbure.

Nu cu vorba — ci cu fapta.

Nu trece zi să n'auzim, să nu cetim vorbe indemnătoare să îmbrățișăm, să sprijinim negoțul și meseriile.

Și cu toate astea, de-om sta la socoteală nu găsim că în anul din urmă s'ar fi sporit ori s'ar fi întărit breasla meseriașilor ori a negustorilor români — în asemănare cu însuflețirea indemnătoare.

Pricina de căpetenie, noi credem că izvoarește din o mare greșală a noastră. Greșală izvorită din altă greșală.

Ai noștri înaintași în supărarea lor pentru multele nedreptăți, au crezut că e bine dacă nu mai iau parte la viața politică, la trebile țării ce se pun la cale în parlament.

Pasivitatea — cum se zice la starea asta de lucruri — ne-a strâns cercul nostru de muncă politică și cu vremea ne-am pomenit că noi față de orice întâmplare n'am rămas decât cu „protestele solemne“ cu „protestele în fața Europei și a lumii culte“. Protestam și mergeam cu binișorul acasă unde stam iar cu binișorul — până când ni-se da prilej să „protestăm“ din nou. Făceam politică de vorbe. Și cum vorba e cea mai ușoară ispravă, ne-am pomenit că facem numai vorbă ca și în politică și în trebile noastre culturale și în trebile noastre economice. Vorbă ici, vorbă colea, câte un strop de însuflețire și incolo — iar acasă.

Apoi politica se mai poate țicli cu vorba, ba se poate purta cu sfat și însuflețire.

Dar economia nu e politică de „protestat“. Economia (sub care cuvânt se înțelege pe lângă agricultură și meseriile și negoțul și finanțele), moare cu vorba — căci ea cere muncă și socoteală, fapte și rânduială.

Oricât de minunate ar fi sfaturile scrise, ele rămân literă moartă, trudă pustie, dacă nu le urmează faptele, împlinirea.

Pacostea noastră e, că tocmai cu meseriile și negoțul am ajuns numai până la însuflețire, numai până la sfaturi pe *hartie*.

Când ne apucă mâncărimea scrisului în gazete ori a vorbei în adunări (și asta numai ca să ne știe, să ne vadă lumea!) ne pomenim că indemnăm pentru îmbrățișarea și sprijinirea negoțului și a meseriilor.

Dar cum gătam cu scrisul, ori cu vorba, ori apoi mulțimea cu cetitul ori cu ascultatul — ne pornim să bem o bere la *jidani* ori la *sasul* ori la crișma altui *străin* și nu ne gândim la crișmarul român.

Ajunși acasă azi ne dăm cismele ori ghetele să le petecească cismarul *străin*, mâne cumpărăm bumbacul din *bolta jidovului*, poimâne vindem grăul la *neamț* și tot așa zi de zi.

Meșteșugarul și negustorul român se uită a jale cum îi incunjurăm ușa. Și dela o vreme, siluit de năcaz, se dă și el pe partea cealaltă.

Și atunci tot noi, ai de nu i-am sprijinit ne facem mâniași și le aruncăm în față, că și-au vândut neamul.

Întorcem acum foaia și spunem, că de mulțori și meșteșugarii și negustorii noștri poartă vina că nu-i sprijinim. Și asta pentru că mulți slabi de cap ori cu râvna după ochiul dracului — nu-și plinesc slujba cum se cade. Ori nu-și învață cum trebuie meseria, ori nu vreau să lucre cum îi data.

Și cu toate astea pe cuvânt că e român pretinde să fie sprijinit.

Aici o vorbă ca o sută: noi nu vrem să avem și să sprijinim meseriași și negustori slabi. Decât slabi, mai bine să nu-i avem. Fie ei, că-s mai puțin, odată la locul lor, și tare ni-e nădejdea că după ei și noi, poporul ce cumpără și vinde va veni la locul lui.

Li va sprijini așa cum cere trebuința, ca să fim un neam încheșat și să avem toate clasele, toate breslele de care avem lipsă.

Că până acum n'a fost și nu e așa — mai este o pricină. Și asta e, că pe de alături cei ce indeamnă la meserii și la negoț pe de altă parte fruntașii și bogatii satelor noastre — nu-și dau copiii *cei buni* la meserii și la negoț. În mare parte numai leneșii, numai cei ce fug de școală, numai cei slabi la judecată, *ca în formă de pedepsă* sunt dați la măiestrii și la negustorie. Cei săraci și de-s buni, cam tot săraci rămân și în meseriile astea. Dacă n'are cu ce începe, cum o gâta cu ceva!

Să ne lăsăm dar de vorbe. Să intrupăm sfaturile de pe hârtie. Să prețuim meseriile și negoțul, dupăcum le prețuiesc neamurile luminate. Să-i sprijinim pe ai noștri și să-i dăm la meserii și negoț pe cei buni, ca să avem pe cine sprijini.

ȘTIRI ECONOMICE.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibinului și-a ținut adunarea generală anuală abia acum la 29 Decembrie în comuna *Câlnic*. La adunare a luat parte mult popor. S'a raportat despre lucrările Reuniunii săvârșite în anul 1906 și s'au ținut prelegeri economice, ce au fost ascultate cu mare plăcere de cei de față.

Raportul anual, prezentat adunării, cuprinde date foarte însemnate — din care pentru numărul viitor vom scoate pe cele mai de seamă.

Centrala Tovărășilor pentru a cărei alcătuire se muncește de mult timp prin foaia „*Tovărășia*“ redactată de d-l V. C. Osvadă — și-a ținut adunarea generală de constituire, *Duminecă* în 22 Decembrie la Orăștie.

Dela începutul mișcării, poporul a arătat o mare dragoste și a dat semne că va sprijini din răzputeri alcătuirea și munca acestei *Tovărășii* de mare însemnătate.

Și până acum s'au înscris între membrii „*Tovărășiei centrale*“ — cu acest nume va fi înregistrată la Tribunal — o mulțime de săteni mai ales, cu aproape 2000 acții. Și înscrierile de membri urmează înainte și se pot face în toată bună vremea. O acție costă 10 cor. și 1 cor. spese de fondare.

Prețul acțiilor se poate plăti în rate, în vreme de un an, dela înscriere.

Ținta de căpetenie a acestei Centrale este să înlesnească alcătuirea de *tovărășii* pe sate, prin care poporul să-și poată înlesni producțiunea, consumul și valorizarea produselor sale și a mărfurilor, mașinilor și uneltelor de care are lipsă, și astfel să ajute, ca poporul nostru să iasă din sărăcia și neștiința de azi și să munciască mai organizat economic și mai cu spor și cu mai bune roade.

Dar de altă dată — mai multe și mai amănunțit vom scrie despre „*Centrala Tovărășilor*“, la care îndemnăm și noi să se înscrie cât mai mulți membri.

Asigurarea vitelor e pe cale să fie gândul de căpetenie a multor nizuituri pentru înaintarea economică a celor ce lucră în brazda agriculturii. Guvernul înlesnește în Săcuime alcătuirea de *tovărășii* pentru asigurarea vitelor; asemenea a pornit mișcare și Reuniunea economică din Timiș și din alte comitate. Ba se indeamnă, ca guvernul să

găsiască un plan de lege, în puterea căruia toate vitele din țară să fie silit asigurate. Noi nu putem aștepta nici ajutor nici vremea siluirii, căci și una și alta am plăti-o prea scump și de aceea laudăm începutul ce s'a făcut ca să se alcătuiască o mare Reuniune românească pentru asigurarea vitelor.

Cei ce au început alcătuirea unei astfel de Reuniuni, au conchemat o adunare mare de constituire la Orăștie pe a treia zi de Crăciun.

Avem toată nădejdea, că ceea-ce s'a pornit va aduce ca roadă să avem și noi așezământul, prin care să ne apărăm în contra pagubelor simțitoare, ce le îndură foarte adeseori sătenii noștri.

Noi încă am fost publicat o muștră de contract prin care s'ar putea face asigurările vitelor, în temeiul unei *tovărășii* ocazionale.

Și dupăce aflarea mijlocului celui mai potrivit pentru asigurarea vitelor, formează și la noi o nizuință de căpetenie — vom da seamă de cele ce se vor petrece la Orăștie și vom împărtăși cetitorilor noștri rostul și felul cum va fi să se facă asigurările vitelor de nou contemplata Reuniune.

Prețul bucatelor. Incepând din primăvara anului, ce sfârșim, prețul bucatelor s'a tot schimbat fără nici un rost, pe care l'ar putea înțelege proprietarii de bucate. Speculația dela bursa din Budapesta s'a fost aruncat în iarna trecută cu toată puterea în geștăria de bucate, așa că întreaga primăvară și toamnă a fost foarte neruoasă și s'a acățat și de frunză și de iarbă, ca parte să-și rânduiască târgurile încheiate din primăvară, parte să folosească prilejul momentului, ca să-și câștige din nou temelia solidă — dela care eră cât p'aci să se depărteze. Vremea schimbăcioasă, iarna asta neiară, fără neauă, fără ger și tot cu frică de ger uscat — dă destul prilej ca speculația din piețele de bucate să se arunce azi ca flămândă, pentru-ca ca mâne să stea nepăsătoare.

Bieții proprietari numai știu ce să facă — să aștepte ori să grăbească vânzarea și cumpărarea de bucate.

De vre-o 3 săptămâni prețurile abia se pot ține și înclină în spre scădere. Pricepători iscușiți spun, că și prețurile de azi ale bucatelor ar fi prea urcate.

Acuma se vinde în Budapesta, la bursă 100 de măji metrice (10,000 kgr. ori cam 650 ferdele de 20 litri).

Grâu	dela 25 cor.	40 fil.	până la 26 cor.	40 fil.
Cucuruz	" 13 "	70 "	" 14 "	— "
Ovăș	" 15 "	20 "	" 16 "	30 "

Serisori către țărani.

XIV.

Bade Șofroane!

Treceam într-o zi pe stradă adâncit în gânduri... Mă gândeam la satul nostru, mă gândeam la viața dulce a copilăriei, mă gândeam la câte-am petrecut de-atunci, și, oprindumi-se streaja gândului la viața-mi pricâjită de-acum, o toropeală îmi cuprinse capul... Că-mi ziceam: de rămâneai în satul tău, barem erai un om făcut, legat la trup, dar așa ești o scorbură, — să nu sufle vântul prea tare, că te-ai dus...

Și mergând așa, unde mă duceau bielele picioare, la un colț de stradă dau piept în piept c'un sătean.

Spăriat, bietul om, sare într-o parte și-și scoate pălăria...

— Să fie cu iertare, domnule, m'am gândit prea târziu să mă dau în lături...

Eu zăpăcit și rușinat, privesc lung la bietul om... El cel lovit și tot el își cere iertare...

— Da d-ta ce umbli, bădicule — il agrăiesc.

— D'apoi ia după ale năcazuri, domnule, că noi doar' nu venim la oraș făr' de năcaz.

— Puneți pălăria 'n cap bădicule, că nu i frumos să stai cu capul gol înaintea mea ca un cerșetor, și, dacă nu ți-a fi greu, spune-mi și mie năcazurile d-tale..

El mă măsoară oarecum incurcat și, acoperindu-și capul începe:

— Apoi, să vezi d-ta, domnule, mi-a murit muiera 'n postul sîntei cruci. Am trăit cu ea treizeci de ani, și i-am petrecut ca treizeci de zile, că eră harnică și grijitoare ca o albină. Da când ne-am luat, aveam doi copii ai noștri, că noi ne-am întâlnit în Țara-românească, și vezi d-ta, tinereta-i minte proastă... După ce-am venit acasă și ne-am cununat după lege, am crescut copilașii împreună cu cei de ni i-a dat Dumnezeu în urmă, că doar' toți erau ai noștri, fără să ne mai gândim să punem și pe cei doi copii pe numele nostru, cum cere legea.

Acum, pacămi-te că ai doi copii nu-s ai noștri!... și că ei n'au drept să moștenească nici după muieră și nici după mine, că nu i găsește 'n potrocoale. Minunea lui Dzeu!...

Am dat hârtii la judecată, da acuma-i greu, că moarta nu mai poate grăi, ca să-i recunoască de copiii ei. Și din jalbă 'n jalbă au ajuns treburile până aici la judecata a mare...

Și de atunci, ia cum mă vezi acum, umblu zăpăcit, domnule. — de dau peste oameni, — din ușe 'n ușe ca să le spun la domni că copiii-s toți ai noștri, că eu George al Oani din Glărboboaia, după ce-am trăit 30 de ani cu muiera mea ca 30 de zile, ne-am înțeles cu moarta, ca dupăce ne-om stânge din viață amândoi, tot ce-avem să rămâie după dreptate la copiii noștri. Da domnii nu se mulțămesc cu ce le spui eu... Ei vreau mărturie: că-s copiii frați buni și au drept de moștenire de-opotrivă.

Acum ce să fac? Cum se descebălesc eu capul domnilor?...

Vezi, domnule, nu-i destul că mi-a murit muiera, chiagul căsiei mele, da am ajuns să mă 'mpingă din unu într'altul... și unde deschid ușa merge zlotul... că trebuie ștempăle, domnule; în ziua de azi toate-s cu ștempăle... maram chipul să fie întărit.. că doar eu bine m'am înțeles cu moarta...

Apoi câte plocoane-am adus... ba doi puți grași, ba două rațe, ba un drăguț de cocoș de-mi umblă prin curte ca un chirai-vodă... toate le-am cărat în cărcă, ca să ung roatele, păcatele mele...

...Și până s'apuc să zic și eu o vorbă către bietul om, să-l descebălesc, el se 'nchină la mine și pleacă înainte zicându-mi: „trebuie să-mi văd de treburi, domnule, să fie cu iertare“.

Și s'a dus lăsându-mă în cea mai mare frământare de gânduri...

— Vezi tu, măi, și ai de pe sate au năcazuri, — îmi zisei, — că dacă avem noi cei dela oraș, este că ni-le facem și le tragem cu capul, dar bieții sătenii, dau în năcazuri pentrucă nu se știu feri de ele.

Și, așa, lăsând năcazurile mele deoparte, am început a mă gândi la ale d-voastre și tot gândind, am ajuns acasă, ca să-ți scriu...

Omul, bade Șofroane, nu-i născut să trăiască cătu-i lumea, că viața doar' nu-i a noastră ci-i a lui D zeu. El ne-o dă, El ne-o ia, că numai El, în nemărginita Lui bunătate, știe să hotărască firul zilelor noastre... Așadară noi nicio-dată să nu ne gândim că vom trăi, cătu-i lumea.. că la tot pasul ne pândește moartea... Calci cumva strâmb, te'ndoi cumva repede, cazi din carul cu fân ori din ușa șopruului, ori din vârful mărului — apoi... vai, vai, de câteva ori și ești gata, simți că ți-se înădușe inima, te zbați de câteva-ori... și plaoapele ochilor ți-se lasă greoaie peste lumina vederii, acoperindu-ți oglinda lumii c'un zăbranic negru... Și te-ai dus, îngropând cu d-ta în pământ atâtea lucruri neimplinite,

atâtea nădejdi de mai bine pentru d-ta și ai d-tale...

Vezi, bade Șofroane, ăsta-i rostul nostru pe pământ...

Dar învățătura slovii zice foarte cuminte: „Celce vrea să nu se teamă de moarte, ăla s'o aștepte în tot minutul...”

Trebue dară să fim totdeauna pregătiți de moarte, că nu știm ziua și ceasul când bunul D zeu ne ia ce ne-a dat: *viața!*

Ii vorba acum, în ce stă pregătirea de moarte a omului cuminte?...

Asta vreau să ți-o spun în câteva vorbe, bade Șofroane, și anume:

1. Să îngrijim de suflet, ca el să nu fie niciodată în ceartă și dujmănie cu biserica... cu Dumnezeu...

2. De-avem vr'o avere s'o rânduim de cu vreme și după lege, ca să se știe, după noi, a cui are să fie.

3. De-am făcut în viață vre-o datorie la vre-o bancă pe averea noastră și am și plătit-o, să nu uităm s'o destabilăm (ștergem) de pe averea noastră, ca nu cumva, când noi n'om mai putea vorbi, să se ceară urmașilor noștri s'o plătească din nou.

4. De-avem copii în casă de două feluri, adevărați copii buni și copii mașteri, să le rânduim, după lege, fieștecărui socoteala lui, ca să nu se învrăjbească în urma noastră.

5. De-avem alte incurcături mărunte să nu le ascundem și să le lăsăm pe față urmașilor împreună cu bunul nostru, — că de n'om face așa va fi rău de cei cari rămân după noi; și ei în loc să dea vre-o prescură la biserică, în amintirea noastră, ne-or blăstămă...

Că dacă lași lucruri incurcate în urma d-tale, apoi ele trebuesc descumurate după lege, și ți chiamă pe ai de-au rămas să i descurce, și le cetește la paragrafi până-i incurcă de Doamne ferește; apoi — vorba lui badea Gheorghe al Oani din Glâmbocă, — tot paragraful face zlotul.

Legea-i făcută ca să păzască dreptul fiecărui, dar ea-i o slovă moartă și lucră numai cu ajutorul tălmăcilor mari și mici, cari sunt puși pentru treaba asta.

Așadară legea-i bună că ea vrea să ne apere dreptul și dacă ținem samă de ea apoi îi bine, dar dacă o nesocotim, apoi ajungem pe la ușle domnilor... și, „ușa și zlotul“...

Hei, bade Șofroane, dacă ne-am ști noi feri de loviturile legii, câte sute, mii, ba chiar și milioane de zloți, — socotind pe toți sătenii cari au umblat pe la legi, — ar fi rămas în șerparul nostru! Dar noi până acuma am umblat tot cu ochii închiși și-am dat cu grămada la toți, vezi Doamne, să ne puie după lege... Găina cea mai grasă nu ne-am îndurat niciodată s'o mâncăm noi, ăl dintăi miel, ăi dintăi struguri din via noastră, purcelușul dela scroafă, fagurul cu miere, jintița a bună, corfele cu cireșe, cu pere, cu vișini, ăl mai bun must, ăl dintăi rachiu de prune, de pe vremea a bună, și cărnațul ăl mai frumos, și cărtaboșul ăl mai gras, și carnea dela porc cea mai aleasă și... și... dacă-i vorba și inima noastră am adus-o s'o puie pe frigare domnul cutare ori domnul cutare, ori domnul, mai știe-l Dumnezeu cum îi zice.

Și mă întreb, când mă gândesc la toate astea, oare de ce atâta dărnicie, atâta umilință în față nu știu cui...

De ce să trămurăm înaintea tuturor *sluj* bașilor noștri, pe cari *ni plătim și-i susținem din sudoarea feței noastre*... De ce, vai Doamne?...

Pentru că suntem proști!...

Că nu-s dări în țara noastră, atât de mari precumu-i prostia noastră, — asta s'o ști, bade Șofroane. Că dările țării pentru binele nostru le dăm, — dar *plăcumele* pe cari le cărăm în spinare lăcomind la ele, — *pentru prostia noastră le cărăm*.

Că de-am fi cuminți le-am mâncă noi și ălor cari de fapt le mâncă azi, le-am arătă răspicat că n'au dreptul să le mănânce, pentru că n'au muncit la ele, nu și-au pus trupul la robotă ca să le câștăge... Și, dac'om ascultă de lege și ne-om bate capul s'o pricepem, apoi toți acești hrăniți din sudoarea noastră vor trebui să se mai învețe cu răbdarea...

Să nu mai dați deci *plăcumele* de-acum înainte, că ele-s numai răspături zadarnice, pentru că dreptatea iasă la lumină ca aurul, unde ea este, iar plăcumele n'are alta în vedere decât să n'tu-nece dreptatea.

Dacă, deci, ști că ai drept, lasă ca legea să-ți scoată dreptul fără a imbuibă pe nimeni cu plăcumele; iar dacă ști că n'ai drept, apoi vez-ți de treabă și nu te băgă n judecări, nu căută ușa avocaților cu umeri încărcati de *plăcumele*, căci ele s *daturi* zadarnice, ele-s lipsă și sărăcie, bade Șofroane.

Dee D-zeu să mă fi priceput bade Șofroane!..

Delasântioana.

Viața în București.

I. Partea socială și artistică.

După zile multe de întunecare, ceața s'a desfăcut în sfârșit și albul zăpezii a cuprins orașul într'o haină de lumină. Bucureștii și-au adus aminte iarăș de iarnă, care îi uitase par'că, și fulgii mărunți și liniștiți așterne pe suflete o pace binefăcătoare, o odihnă întremătoare.

Peste tot, covorul alb, nepătat, îți desfătează ochiul și-ți desface priveliști mai puțin banale. Uitețele întortochiate, din inima orașului, cu vitrinele scilpitoare capătă nu știu ce farmec, un aer de sărbătoare în pustietatea prin care viforul gonește pale albe, subțiri, din loc în loc. Și nămeți fac una trotuarele cu mijlocul drumului, de nu se mai deosebește nimic.

Prin perdeaua de ninsoare trecătorii zgriburiți, ferindu-se de vânt, se pleacă, se clauză indoindu-se par'că gata să cadă. Toate iau o altă înfățișare, o domolire de tonuri, de contururi de par'că vezi numai lucruri noi. Și prin zăpadă, caii dela tramvaie se luptă din greu, poticnindu-se la fiecare pas și urutul inecat al birjilor îți deșteaptă impresia unei vieți trăite mai fără gălăgie, mai în surdina.

Nesfârșitele albe ale „Șoselei“ albe, cu șirurile de copaci plini de zăpadă, întind priveliști înfrumusețate, odihnitoare. Și mai încolo, pe unde rariștele se pierd în imensitatea câmpului, ți-se pare că vezi o pădure de argint ca în bazine.

*

Dacă florile dalbe cu care s'apropie Crăciunul a întins pe suflete un fel de piroteală, o pornire spre vise pe toate tărâmurile, activitatea e din ce în ce mai însuflețită. Și în primul rând, în ce privește mișcarea dramatică, acum de curând am avut între noi pe unul din cei mai puternici interpreți ai teatrului italian, pe Ermette Zacconi.

Sărbătorile artistice, în cari toți au aplaudat pe cel mai mare tragedian de azi, nu vor fi iute uitate de cei-ce își dau seama de focul de paie cu care fac mare valvă pe la noi trupele francezești.

Teatrul Național înseamnă însă o scădere pe răbojul activității lui, din punct de vedere moral. Repertoriul de piese slabe francezești, prost traduse și pline de „picanterii“ de treampa celor debitate în farsele obscene ale teatrelor de vară, caracterizează de minune epoca aceasta de somnolență a primei noastre scene. Și cu atât mai mult cu cât viguroasele încercări ale criticii de a o deșteptă din toropeală n'au avut nici o urmare. Cei-ce dispun de Teatrul Național fac ce le place fără să le pese de părerea celor competenți!

Pe tărâmul muzical ni s'au hărăzit multe lucruri frumoase. După plictisitul sindrofiiilor intime cu ceai, zdrângăniri de pian și scârțituri de vioară la gura sobii, — lumea își mai vine în fire, seară cu seară umple sala Ateneului ca să asculte câte un cântăreț vestit sau vre-un debutant sfios.

Intre cei-ce s'au produs cu mare succes în timpul din urmă se cuvine să amintim pe tinărul N. Paposolu, un viitor bun violoncelist, cum și pe cele două pianiste, ce ne fac fală, D-șoarele Cela Delavrancea și Aurelia Cionca, două copile cari stăpănesc cu o rară pricepere pianul — acest instrument ingrat.

În ce privește muzica de ansamblu, Simfonicele date de „Orchestra ministerului Instr. publice“ sunt atât de mult cercetate, că de obicei cu două trei zile înaintea fiecărui concert nu se mai găsesc bilete. Și e firesc să fie așa când splendorile muzicii lui Beethoven alături de frumuseți din Wagner, Schumann, Mozart, Schubert, Dvorak, Brahms, Grieg, Sibelius și alți compozitori moderni dau acestor concerte o însemnătate deosebită.

„Carmen“, și-a dat, în mijlocul aceleiași însuflețiri și cu succesul cu care ne-am obicinuit de mult, tacticul concert din iarna aceasta. Și iar s'au auzit bucăți de ale celor trei măestri Dima, Chiriac și Vidu, alături de frumuseți din muzica populară a altor neamuri și de frumoasa poemă simfonică a lui David „Pustiul“.

Acum în urmă s'a mai ivit o societate corală la noi, cu un cor bărbătesc compus din 80 de elemente, în mare parte absolvenți de Conservator sau cântăreți de profesie. Un program mare cu compoziții românești, opere de ale Dlui G. Ștefănescu și Wachmann au fost cântate cu o deosebită pricepere, făcând o minunată impresie această întâie arătare în public a noului cor. E o fericire că putem să numărăm încă o bună societate corala.

Despre „Opera italiană“ ce ne-a bântuit, din nenorocire, și iarna asta, putem spune că s'a încheiat micul număr de masacre muzicale, spre a se isprăvi odată cu o speclă nerușinată, făcută la noi de tot soiul de impresari sub eticheta „muzică“. Noroc că această scurtă stagiune a fost îngropată în mijlocul indiferenței generale, cu toată reclama de balci făcută în jurul ei de gazete plătite.

Expozițiile se țin lanț în acelaș timp, la Ateneu. După aceea de pictură a celor doi cunoscuți artiști, Dnii: Verona și Grant, o altă expoziție e deschisă tuturor gustătorilor de artă, în sala obișnuită de expoziții; în vreme ce în rotunda Ateneului e o expoziție mult cercetată a bunului caricaturist Iser.

Expoziția pictorilor Luchian și Loghi și a sculptorului Spaethe. Loghi expune vre-o 70 de lucrări, multe priveliști din Macedonia — o nou-tate la noi — și multe bucăți cuprinse într'o nuanță specială de rafinare ce nu poate fi gustată de toți.

Spaethe expune mai multe busturi dintre cari amintim pe acela al lui Luchian și un Silev beat, foarte interesante ca tratare amândouă, pe lângă „Faurul dantând“, cea dintăi lucrare a sculptorului apreciată și în străinătate.

Luchian însă, firavul prietin al florilor, ne dă, între cele patruzeci de pânze expuse, câteva pagini pline de un fior cald de poezie; peisagii pline de trist-ță, apusuri tainice, mănunchiuri de garoafe, trandafiri și crisanteme, pe lângă câte un căpșor de țigancă sau fetiță, și vre-un chip de lăutar al vremilor duse.

Aceleași procedee de colorist mare, aceeaș așternere a coloarei fără multă căutare, une-ori chiar cu rizicul desenului, — totul iasă cuprins într'o lumină blândă, de vis.

Și din mijlocul frumuseților astea ieși în lumina orbitoare a zăpezii, care îți umple sufletul de pace, în vreme ce clinchetul săniilor te îndeamnă s'o pornești unde-va la câmp, să te pierzi în imensitatea albului acesta sărbătorec. *N. Poră.*

II. Partea literară.

Toamna, prin Septembrie și iarna, cu prilejul Anului nou, și al schimbării abonamentelor se simte pretutindeni o oare-care încordare a forțelor literare: apar și mor reviste, se dau în vileag cărți nouă și se dă asalt la cetitori prin divers- reclame.

Sub acest raport avem câteva momente de înregistrat.

Literatura nu s'a îmbogățit în mod considerabil în zilele din urmă, de oare-ce, cu durere trebuie să observăm, la noi tot nu mai voiește să prindă rădăcini bunul obicei al străinilor — și în special al Germanilor — de a tipări multă și aleasă literatură de sărbători pentru instruirea tinerimei. În străinătate vitrinele sunt pline, pe vremea astă, cu povești pentru copii, istorioare ilustrate, ediții ieftine de scriitori clasici, cari se cumpără drept daruri de sărbători. La noi, nimic. Aud însă că în editura „Minervei“ d-l Aurel C. Popovici, cunoscutul nostru om politic, prepară o ediție ilustrată a poveștilor lui Ispirescu. Când va ieși vom vorbi despre această carte. De asemenea va trebui să vorbim în curând și despre operele d-lor Vlahuță și Caragiale cari vor apare tot zilele acestea în editura aceleiași tipografii.

Mare valvă a făcut în jurul său Călințarul „Minervei“ din anul acesta, din cauza multelor și reușitelor sale reproduceri după pânzele răposatului pictor Grigorescu. Acest măestru al artei noastre naționale a ajuns astfel și mai popular de cum eră. Și aud că pricepătorii generației noastre vor căuta și pe altă cale să-și arete admirația față de Grigorescu: prin monografii și studii amănunțite.

În lumea revistelor literare se semnalează mari schimbări. „Floarea darurilor“, revista d-lui Iorga încetează, după o apariție de numai un an, în care timp a tipărit une-ori interesante traduceri. „Convorbiri“, revista d-lui M. Dragomirescu, își va zice pe viitor „Convorbiri critice“. „Viața literară și artistică“ apare acum în regie proprie, fiind proprietatea d-lui Virgil Cioflec, încât învinuirea de a se tipări în editură străină cade cu totul.

În genere literatură se cetește mai puțină ca de altădată, în anii trecuți. Motivul e a se căuta în preocupările politice la ordinea zilei. Lumea urmărește cu adevărată pasiune pulsul vieții politice, cetește gazetele zilnice cu desbaterile din cameră. Și pretutindeni, în cluburi, în familie, în cafenele discuțiile politice în jurul chestiunilor agrare sunt la ordinea zilei.

Gh. Dumbrovă.

ȘTIRI.

Pentru cetitori. Acest număr de probă a fost trimis în mai multe mii de exemplare. Numărul viitor se va expedi numai abonaților. Rugăm deci pe toți cari vor să aboneze revista să-și achite abonamentul în timpul cel mai scurt ca să fim lămurii asupra numărului de exemplare ce va trebui să tipărim în viitor.

Un om vrednic. Cel mai frumos dar de sărbători l-a făcut neamului său Veneratul octogenar Ioan Russu-Oros jude în penz. din Vidrasău care în zilele aceste și-a trimis testamentul comitetului central al „Asociațiunii“. În înțelesul acestui testament întreagă averea sa în preț de peste 80,000 coroane va fi moștenită de acest așezământ cultural, pentru împărțirea de știpeții și ajutoare studenților săraci. Satorirea știpețiilor precum și-a condițiilor de împărțire, mari-

nimosul binefăcător o lasă în dreptul comitetului central. Cuvinte de laudă sunt de prisos în fața acestei fapte care a mai înmulțit cu un nume șirul binefăcătorilor mari ai neamului.

Un frumos obicei a prins în anii ultimi: răscumpărarea felicitărilor de anul nou în folosul Muzeului din Sibiu. Nu putem decât să indemnăm pe toți cari vor să sprijinească un așezământ de mare însemnătate al culturii noastre — să contribuie din acest prilej cu puținul lor. Rezistența unui neam se propagă prin instituții de tot felul. În fața atător tendințe de-a ne îmbibă cu o cultură străină — noi nu putem apăra numai prin vorbe. Zilele noastre cer fapte.

Zvonuri. Ziarele ungurești publică o sumedenie de știri cari privesc „criza“ clubului naționalităților. E vădită intenția de-a țese intrigi. Cu toate aceste credem că răspunsul cel mai nemerit ce se poate da acestor vești cari ne ating dureros și au darul de-a tulbură lumea noastră, — nu poate fi numai cuvântul laconic al obișnuitelor desmintiri, ci inaugurarea unei perioade noauă de muncă. Numai nădejdea unei activități reincepute în timpul cel mai apropiat ne poate indemnă să nesocotim cobirile răutăcioase.

La rând. Acum vin pecetele la rând. În comitatul Ciuc s'au confiscat pecetele cu inscripții românești, ca să nu fie primejduită liniștea țării. Porecla școalelor o spoiesc. copiii îi botează din nou, pecetele le ard... Frumusele trăim noi. Și tot ar fi bine să ne „impăcăm“, — așa spun unii dintre iscusii noștri „politicieni“. Care va să zică. Satul arde, d-l Babeș se — împacă.

Lucruri slabe. Dureros sfârșit au avut alegerile la comitat făcute zilele trecute în Făgăraș. Aici unde Românii sunt în majoritate față de străini, nu s'a putut susține nici starea de păn'acuma, decum să fie adusă vre-o îmbunătățire. S'au jertfit mai mulți din funcționarii români, și i-au înlocuit cu unguri sau ovrei. Pentru-ce au fost toate aceste căderi rușinoase, nu știm. „Țara Oltului“ gazeta fruntașilor din Făgăraș face mai bucuros glume decât să lămurească sau să vestească această batjocură.

Ni se scriu între altele — din frunța comună Cojocna — de cătră un econom următoarele: „În comuna noastră Cojocna protopopul gr. cat. Ioan Hățăgan și preotul gr. or. Teodor Ciortea văzând că școalele noastre românești sunt primejduite prin legea lui Aponyi, s'au hotărât împreună că până la primăvară în toate Duminecile după amiază să țină prelegeri la popor, într'o Duminecă la școala gr. or. și în cealaltă la cea gr. cat. Dumineca trecută a și început pârintele Teodor Ciortea în sala școalei gr. or. la care prelegere a luat parte un număr frumos de popor cu toate că atunci a fost începutul.

Am dori ca astfel de prelegeri să țină toți preoții și învățătorii pretutindena în țară.

Această pildă dată de bunii păstori sufletești din Cojocna, dacă o ar urmă toți preoții și i-ar ajuta și învățătorii, ar fi spre folosul și mângâierea poporului românesc din această țară a „năcazurilor“.

Aceste cuvinte spuse cu înțelepciune de sătean sunt un crâmpei din catehismul datoriiilor noastre. Frumoasa înfrățire a păstorilor cari se unesc în vederea unei trebuinți mari, poate fi o îndrumare pentru toți acei ipohimeni marunți cari nu mai isprăvesc cu înțepăturile lor confesionale.

Ni se mai scrie că învățătorul gr. cat. un anume Toader Hurtucaciu nu mai vrea să știe românește și injură în „limba statului“ pe bieții copii. Ce ție Hurtucaciu!

Cărți dăruite de Asociațiune. În timpul din urmă și mai cu samă în anii 1906 și 1907 „Asociațiunea“ a dăruit un număr foarte considerabil de cărți pentru înființarea bibliotecilor populare și pentru a se distribui și direct țăranilor în ocazia prelegerilor ce se aranjază acum în mare parte a despărțămintelor sale.

Conform hotărârii din ultima ședință a comitetului central s'au dăruit: desp. „Brad“ 847 exemplare cărți pentru a pune bază la 25 biblioteci populare și alte 600 ex. din alte publicațiuni pentru a fi distribuite poporului. Desp. „Orade“ s'au dăruit 350 ex. cărți pentru a pune bază la 10 biblioteci populare și 240 alte publicațiuni pentru a fi distribuite țăranilor Reuniunii femeilor române din Brașov i-a dăruit 37 publicațiuni din peana scriitorilor noștri de valoare, pentruca să o ajute la înființarea unei biblioteci pe sama orfelinatului de fete ce ea întreține.

Noua revistă umoristică. Zilele aceste va apare în Budapesta revista umoristică „Nuielușă“. O bună revistă de acest gen, e o necesitate a zilelor noastre.

Cărți nouă. În curând se vor pune sub tipar și vor apare în biblioteka poporală a Asociațiunii următoarele broșuri: Comuna „Viitorul“ sfaturi și pilduri pentru înaintarea unui sat prin sine însuș, de Romul Simu; „Băncile și poporul“ de I. I. Lăpădat și Spicuri din Alexandri cu o prefață de O. Goga.

Nouă reuniune de meseriași români și-a început lucrările în frunțașul orașel Mercurea (comitatul Sibiului). Președinte al Reuniunii este d-l avocat Dr. George Măcelariu. Numărul membrilor crește neconținut și așa nădăjdum, că Reuniunea va implini cu vrednicie o lipsă mare din cele multe ce ne stăpănesc pe țărimul organizației noastre economice.

Bani în vânt. Statistica oficială ne spune că, în 7 luni ale anului ce încheiem, în Ungaria s'a fumat țabac, țigări și țigaretete în sumă de peste 80 milioane coroane! Păcat de atăta preț de muncă aruncat pe ciutura pipii și pe „șipele“ țigărilor!

Zilele aceste a apărut Nr. 12 al revistei lunare „Viața Românească“ din Iași, de sub conducerea dlor prof. univ. C. Stere și Dr. I. Cantacuzino. Din cuprinsul bogat de aproape 200 pagini remarcăm o poezie de G. Coșbuc, o nuvelă de M. Sadoveanu, traducerea actului II din Taunhäuser de St. O. Iosif, cronica internă a dlui C. Stere despre discuțiile din cameră în chestiunea reformelor, mai multe schițe și poezii precum și o rubrică bogată de recenzii. Tot în acest număr e publicată și conferința dlui Octavian Goga: „Țăranul în literatura noastră poetică“.

Abonamentul „Vieții românești“ în Austro-Ungaria e pe an cor. 15, 1/2 an cor. 7-50.

Cărciumile în România. Într'o revistă din România cetim următoarele informații dureroase: După o socoteală oficială, existau la țară (prin sate) la 1 Ianuarie anul trecut 13,872 cărciumi. Mai sunt încă și 981 cafenele, dintre cari 767 ținute de români și 214 de străini. Și când ne gândim că numărul total al prăvăliilor (magazinelor) cu alte mărfuri, decât băutura este în toate comunele rurale din țară numai de 7460 (3687 ținute de Români și 3773 de străini!) numărul cel mare al cărciumilor ne pune într'o tristă lumină prăpastia care amenință populațiunea noastră rurală.

Mai multe știri și informații au fost suprimate în acest număr din cauza multelor articole. În viitor această rubrică va apărea cu material mai bogat și mai variat.

Din popor.

Calul Radului.

(Din colecția *Jarnik-Bârseanu*).

Pe drumul Bălgradului
Mere murgul Radului,
Din picioare scânteind
Din gură pară tipând.
Cu frâu galben în picioare
Cu șeaua 'ntoarsă sub foale.
Maicuța Radului,
Radului viteazului,
Murgulețu că-l vedeă
Și din grai așa-i grăia:
„Murgule cal minunat,
Cu vin roșu adăpat,
Cu lapte dulce 'ngrășat,
„Pe Radu un' l-ai lăsat?“
— „Nu te maică supără
Tristă veste de-i află..
Pe Radu rău l-am lăsat
La poartă la Țarigrad,
Unde Turcii l'or tăiat!“
Biata maică, vai de ea,
Cosicioara că-și zmulgea
Și murguțul blăstamă:
„Murgule, fii blăstamat,
Că feciorul mi ai lăsat
Pe loc tare depărtat;
La-i lăsat
Neingropat,
Cu pământ neînvălit,
„Fără loc de odihnit!“
Murgu capu 'n jos plecă
Și cu jale necheză:
„Nu te, maică supără
Și nu mă mai blăstamă,
Că draguț feciorul tău
Și viteaz stăpânul meu
Cu pământu-i învălit
Și-i cu loc de odihnit.
Turcii cum mi l'or tăiat
Cu copita am lucrat
Până groapă i-am gătat
Și în ea l-am îngropat!“

De toate.

Veneția și razele de lună. Cine n'a cetit de splendidele nopți venețiene? Penelul atâtor pictori a prins feeria acestei minunate cetăți și câți poeți n'au cântat măreția tainică a lagunelor! Veneția, superba „regina del' mare“ de odinioară, astăzi e un azil al sufletelor iubitoare de poezie. În liniștea nopților de vară pe undele moi alunecă gondole ușurele și în lumina lunii palatele de marmură își răsfrâng umbrele în albastrul aurit de raze. În tăcerea tainică se deslușește ritmul lăptos și departe pe „Canal grande“ picură mandolina o serenadă. — Proza zilelor noastre amenință frumuseța acestor nopți. Anume conziliul comunal din Veneția a hotărât să introducă iluminarea de gaz pe caprițioasele canale. S'a curmat farmecul nopților venețiene! Razele de lună se vor perde sfoase în lumina vulgară a felinarelor. Se va curma poezia misterioasă care cuprindea sufletul în trecere pe sub boltiturile întunecate dela Ponte Rialto. Va fi lumină și confort și poezia se va cufunda în adâncuri de ape. Negreșit că această hotărâre a bunilor burghezi din conziliul comunal, a stârnit o nemulțămire generală în rândurile iubitorilor de artă. Mai mulți artiști și poeți au pregătit un protest împotriva acestei barbarii și zilele aceste a fost prezentat un memorandum cu mii de iscălituri în care pretind revocarea acestei hotărâri dorind ca și în viitor Veneția să fie luminată numai de razele lunii.

Cum a murit Chopin? Contele Grzymala, un fost bun prieten al lui Chopin, într-o scrisoare adresată lui August Leo, alt intim al marelui compozitor, descrie cu multă duioșie ciasurile din urmă ale maeștrului. În scrisoare se spun între altele: „Nici în lumea veche a stoicilor nu-ți poți închipui o moarte mai frumoasă și mai vrednică de-un suflet curat. Agonia, a durat mai mult de trei zile. Nici când n'au văzut medicii o mai îndărătnică rezistență. Și în aceste momente mi s'a înrădăcinat convingerea că Chopin ar fi ajuns și vârsta lui Cherubini, dacă nenorocul nu i-ar fi adus în cale pe Georges Sand, care i-a înveninat întreg sufletul. Până în clipa din urmă și-a păstrat trezvia minții. De multe ori se ridică în pat și vorbea deodată la douăzeci de inși din admiratorii lui, cari patru zile și patru nopți necontent au veghiat lângă dânsul. Le vorbea și le da sfaturi cu o abnegație supraomenească. Cunoștea pe fiecare, își aducea aminte de toate și

dicta cu multă liniște dispozițiile cari priveau operele lui. „Veți găsi“ — spunea — „mai multe schițe și compoziții fragmentare“. Dar în numele dragostei ce aveți voi pentru mine, vă rog să le ardeți pe toate. Totdeauna am avut un mare respect față de public și în toate încercările mele m'am trudit să dau tot ce pot avea mai bun. Nu vreau ca sub numele meu să fie scoase opere cari nu sunt vrednice de ascultători“. Au urmat apoi ceasuri de-o adâncă înduioșare și Miercuri dimineața a murit, zăbind până în clipa din urmă. Ne-a îmbrățișat pe cei din jur și cu câteva ciasuri înainte de moarte a rugat pe contesa Potock să cânte trei arii din Bellini și Rellini. Contesa s'a așezat la pian și cânta plângând, iar dânsul asculta cu evlavie melodiile jalnice, ca pe cele din urmă acorduri ale lumii.

Proprietar editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: OVIDIU GRITTA.

Recomandăm cetitorilor noștri

„LUCEAFĂRUL“

Revistă pentru literatură și artă.

Apare de două ori pe lună sub îngrijirea d-lor

Octavian Goga și Octavian C. Tăslăuanu.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an . . . 12 cor. Ed. de lux . . . 20 cor.

6 luni . . . 6 „ „ „ „ 10 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 7 cor.

România și în străinătate:

1 an . . . 16 cor. Ed. de lux . . . 25 cor.

6 luni . . . 8 „ „ „ „ 13 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamente, plătite înainte sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“,
Sibiu (Nagyszeben).

O potrivită lectură pentru copii

Atragem atențiunea părinților, directorilor și directoarelor de școli asupra colecției:

Biblioteca Copiilor

și a Tinerimii

— A. O. Maior —

din care a apărut acuma volumul al III-lea cu 20 de ilustrațiuni artistice și cu colaborarea prețioasă a d-lor: *I. Al. Brătescu-Voinești, Mihail Sadoveanu, Oct. Goga, Maria Cunțan, I. A. Bassarabescu și A. O. Maior.*

Volumul frumos și solid legat se vinde: În Austro-Ungaria: 1 cor. — În România și străinătate: 1 Leu 30 bani plus porto 15 bani.

Toate trei volumele se pot comanda dela orice librărie românească și dela *Administrația revistei „Luceafărul“ Sibiu (Nagyszeben).*

În Biblioteca populară a „Asociațiunii“.

Se găsesc următoarele broșuri.

Nr. 1	Povestiri (I) din viața țăranilor români, de Ioan Pop-Reteganul	K	—20
Nr. 2	Povestiri (II) din viața țăranilor români, de Ioan Pop-Reteganul	„	—20
Nr. 3	Despre cărțile funduare și întabulări, de Dr. V. Moldovan	„	—30
Nr. 4	Sfaturi bune. Trei disertațiuni, de Emanuil Ungurianu, Dr. E. Cristea și N. Ivan	„	—20
Nr. 5	Casa părintească crescătorea indivizilor și popoarelor, de Ioan Popea, fost profesor la gmnaziul rom. din Brașov	„	—20
Nr. 6	Despre testament, de Dr. V. Moldovan	„	—30
Nr. 7	Poșta, telegrafal, telefonul, de Gavr. Todica	„	—20
Nr. 8	Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I, de V. Lazăr	„	20 —
Nr. 9	Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea II, de V. Lazăr	„	20 —
Nr. 10	Grădina de legumi, de I. F. Negruțiu	„	30 —
Nr. 11	Cultura cucuruzului, de I. F. Negruțiu	„	20 —
Nr. 12	Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea I. Familia, de V. Gr. Borgovanu	„	—20
Nr. 13	Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea II. Ionel de un an de V. Gr. Borgovanu	„	—20
Nr. 14	Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea III. Ionel până la șase ani, de V. Gr. Borgovanu	„	—20
Nr. 15	Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea IV. Ionel la școală, de V. Gr. Borgovanu	„	—20
Nr. 16	Ionel. Principii morale și creștinești de educațiune. Cartea V. Ionel la școala vieții, de V. Gr. Borgovanu	„	—20
Nr. 17	„Astra“. Informațiuni asupra scopurilor și informațiuni lor Asociațiunii	„	—20
Nr. 18	„Regule ortografice“. stabilite de Academia Română în anul 1904	„	—10
Nr. 19	Vulcanul, de Gavr. Todica	„	—20
Nr. 20	Impărțirea, lucrarea și îngrijirea unei moși, de I. F. Negruțiu	„	—20
Nr. 21	Nuvele istorice. Cartea I, de I. Al. Lăpădatu	„	—20
Nr. 22	Nuvele istorice. Cartea II, de I. Al. Lăpădatu	„	—20
Nr. 23	Cărțile de sănătate, de Dr. I. Beu	„	—20
Nr. 24	Învățătură despre legile privitoare la notarii publici regești, de Mich. Beșan	„	—10
Nr. 25	Poezii populare din Bănat, de E. Hodoș	„	—30
Nr. 26	Despre începutul neamului românesc, de Dr. Ioan Lupăș	„	—20

Pentru cetitori!

Cu începutul anului 1908 revista „ȚARA NOASTRĂ“ se înfățișează în condiții nouă de apariție.

Nenumăratele procese pornite împotriva acestui organ cultural, ne-au îndemnat încă înainte cu o jumătate de an să scoatem revista de sub ocrotirea „ASOCIAȚIUNII“.

Voind a asigura libertatea cuvântului pentru colaboratorii revistei și pentru a putea atrage în cercul discuțiilor noastre toate chestiunile de interes obștesc, ne-am decis a depune cauțiunea cerută de lege pentru organele politice.

Această împrejurare ne îndeamnă să lărgim programul revistei noastre. Astfel „ȚARA NOASTRĂ“ sprijinită în viitor de un număr însemnat de colaboratori noi se va rosti și în chestiunile vieții noastre politice. **Va rămâne și pe mai departe un organ de răspândire a culturii în păturile țărănimii, va publica însă și articole de interes mai larg pentru cărturarii noștri.**

Pentru chestiunile de interes special s'au înființat următoarele rubrici:

1. **BISERICĂ.** În acest loc vom lămuri problemele mai de căpetenie ale vieții noastre bisericești. Mai mulți scriitori din sânul bisericii conduc această rubrică.
2. **ȘCOALĂ.** Se vor discuta mijloacele pentru susținerea și apărarea școlilor noastre în aceste zile de grea cumpănă. Alături stau mai multi colaboratori, această parte va fi redactată de dl profesor Dr. P. ȘPAN, cunoscutul scriitor pedagogic, directorul revistei „Vatra școlară“ care și-a sistat apariția.
3. **ECONOMIE.** Această rubrică e redactată de dl V. C. OSVADĂ, a cărui revistă economică „Tovărășia“ va apărea și mai departe. Alături de dânsul avem colaboratori pentru partea agricolă pe dl C. SANDU din București, D. COMȘA, profesor la seminarul din Sibiu, precum și alți pricepători.
4. **PARTEA LITERARĂ** va fi îngrijită de d-nii IL. CHENDI și OCTAVIAN GOGA.
5. Pentru a putea informa publicul asupra vieții din ROMÂNIA vom publica în fiecare număr corespondențe dela colaboratorii noștri din București.
6. Vom publica corespondențe din toate părțile țării și de aceea rugăm pe cetitorii noștri să ne comunice lucrurile mai de însemnătate.

Pentru a lărgi cuprinsul revistei am schimbat formatul și astfel „Țara noastră“ va apărea în viitor pe 2 coale de tipar.

Aceste jertfe însemnate ne îndeamnă să ridicăm prețul abonamentului cu **1 coroană** pe un an întreg, fiind condițiile de abonament pe anul 1908 următoarele:

Pe 1 an cor. 5.—	România: lei 7.—
„ 1/2 „ „ 2.50	„ „ 3.50
„ 1/4 „ „ 1.25	

Credem că vom putea răscumpăra această sumă neînsemnată prin muncă cinstită și străduințe folositoare.

Redacția Revistei „Țara noastră“.